

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2018. június 1.
(OR. en)

9651/18

**Intézményközi referenciaszám:
2018/0209 (COD)**

**ENV 395
CLIMA 96
ENER 216
CADREFIN 69
CODEC 944**

JAVASLAT

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Jordi AYET PUIGARNAU igazgató
Az átvétel dátuma:	2018. június 1.
Címzett:	Jeppé TRANHOLM-MIKKELSEN, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2018) 385 final
Tárgy:	Javaslat – AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és az 1293/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

---

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2018) 385 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2018) 385 final

Brüsszel, 2018.6.1.
COM(2018) 385 final

2018/0209 (COD)

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE

**a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és az
1293/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről**

(EGT-vonatkozású szöveg)

{SEC(2018) 275 final} - {SWD(2018) 292 final} - {SWD(2018) 293 final}

INDOKOLÁS

1. A JAVASLAT HÁTTERE

E javaslat az alkalmazás kezdőnapját 2021. január 1-jében rögzíti, és a javaslatot 27 tagállamból álló Unióra vonatkozóan terjesztik elő. Ez utóbbi összhangban áll azzal, hogy az Egyesült Királyság az Európai Unióról szóló szerződés 50. cikke alapján bejelentette az Európai Unióból és az Euratómból történő kilépésére irányuló szándékát, amely bejelentést az Európai Tanács 2017. március 29-én kapta meg.

• Indokok és célok

A környezettel és az éghajlattal kapcsolatos problémák kihatnak az uniós polgárok egészségére és életminőségére, valamint a természeti erőforrások állapotára és rendelkezésre állására, ezáltal társadalmi és gazdasági költségeket idéznek elő. A körforgásos és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági modellre való átállás Európa gazdaságának modernizációját szolgálja, és a Juncker-Bizottság egyik prioritása. A korszerű, tiszta és a jelenleginél körforgásosabb gazdaság kialakításához a beruházásoknak el kell mozdulniuk az új infrastruktúrák, új technológiák, új üzleti modellek felé, ráadásul új termelési és fogyasztási módokat kell kialakítani az áruk és szolgáltatások minden típusa, köztük az élelmiszerek és a természeti erőforrások tekintetében is. Az EU világvezető a környezetvédelem és az éghajlat-politikai fellépés terén. Az elmúlt 40 év folyamán olyan környezetvédelmi szakpolitikák, alapok és eszközök széles körét hozta létre, amelyek a legkorszerűbb elvárásoknak is megfelelnek. Ezt a szerepet az EU meg kívánja őrizni, sőt tovább szeretné erősíteni.

Jólétet biztosítani bolygónk felélése nélkül szükséges és sürgető feladat. A LIFE program pedig katalizátora az Unió tiszta, körforgásos, erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenálló társadalommá való alakításának. A LIFE a szakpolitika és a piaci felvevőképesség célzott támogatása révén járul hozzá a környezet minőségének megőrzéséhez, védelméhez és javításához, az emberi egészség védelméhez, valamint a természeti erőforrások körültekintő és észszerű használatához.

Mindemellett a LIFE szerepet játszik az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás értelmében vállalt uniós kötelezettségek, a 2030-ig szóló éghajlat- és energiapolitikai keret és a hosszú távú dekarbonizációs célok teljesítéséhez. Összhangban áll az EU azon ambíciójával is, hogy világelsővé váljon a megújuló energiák terén.

Az „Európa fenntartható jövője: a következő lépések” című közleménynek megfelelően az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendje és a 17 fenntartható fejlesztési célkitűzés alapvetően meghatározza az EU valamennyi szakpolitikájának irányultságát, ezért azokat a következő többéves pénzügyi keretben horizontálisan érvényre kell juttatni.

Noha a 2014–2020-as időszakra szóló LIFE program¹ intézkedései konkrét gyakorlati problémákra keresnek megoldást, a program jelentős közvetett hatást gyakorol olyan kis léptékű intézkedések katalizátoraként, amelyek beindítják, bővítik vagy felgyorsítják a fenntartható termelést, elosztást és fogyasztási szokásokat, illetve védik a természeti tőkét, méghozzá a következők révén:

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1293/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és a 614/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 185. o.).

- a bevált gyakorlatok és az ismeretek kialakításának, illetve cseréjének előmozdítása;
- kapacitásépítés, valamint a környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályok és szakpolitikák végrehajtásának felgyorsítása, a tiszta energiákra való átállás támogatása;
- a kisléptékű technológiák és megoldások tesztelésének elősegítése;
- a más forrásokból származó finanszírozás mobilizálása.

E hatásokat a 2021–2027-es többéves pénzügyi keret alatt is meg kell őrizni.

Az éghajlat-politika horizontális érvényesítése a következő többéves pénzügyi keretben növelni fogja az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz elengedhetetlen innovációra, társadalmi átalakulásra, valamint a vállalkozások, munkavállalók és polgárok felvértezésére fordítható összeget. A LIFE program az olyan kis létező innovációkhoz járul hozzá, amelyek segítik a lakosságot és a közösségeket az éghajlathoz való alkalmazkodásban.

• **Összhang az Unió egyéb szakpolitikáival**

A LIFE az egyetlen olyan uniós alap, amely kizárólag környezet- és éghajlatvédelmi célokat szolgál. Viszonylag szerény költségvetésével fülúton helyezkedik el a kutatást és innovációt támogató uniós programok és az intézkedések széles körű terjesztését finanszírozó uniós programok között. Vagyis az új ismeretek szerzése és az ismeretek alkalmazása közötti távolságot hidalja át.

A környezeti és éghajlati jelentőségű nagy beruházásokhoz uniós szinten elsősorban olyan nagyobb támogatási programok járulnak hozzá, amelyek integrálták céljaik közé a környezetvédelmet és az éghajlat-politikát, gondoljunk például a regionális fejlesztési alapokra, a mezőgazdasági és vidékfejlesztési alapokra, a tengerügyi és halászati alapokra, a Horizont Európa kutatási és innovációs programra, vagy az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközre, de hatnak erre a területre külpolitikai és pénzügyi eszközök is. Ezzel szemben a LIFE közvetlen fejt ki katalizátor-hatást olyan kis létező intézkedések támogatása által, amelyek célja beindítani, bővíteni vagy felgyorsítani a fenntartható termelési, elosztási és fogyasztási szokásokat, javítani a környezet minőségét és hozzájárulni az Unió éghajlat-politikai célkitűzéseinek eléréséhez.

A LIFE és a más uniós programok keretében nyújtott finanszírozás között (pl. a Horizont Európa keretében támogatott demonstrációs projektek esetében) szinergiákra kell törekedni, mivel a programok eltérő céljai és léptékei ellenére tevékenységeik kapcsolódnak egymáshoz. A stratégiai tervezésnek köszönhetően a Horizont Európa kutatási és innovációs tevékenységei is hozzá fognak járulni a környezettel kapcsolatos kihívások és az uniós prioritások kezeléséhez, különösen az egyes klasztereken belül. Általános szabályként a Horizont Európa az olyan innovatív megoldások kifejlesztését, demonstrációját és piaci térnyerését támogatja, amelyek határokon átnyúló jelentőségűek, az Unión belül egyedülállóak és potenciálisan megismételhetők. A hagyományos LIFE projektek katalizátor-hatása abban mutatkozik meg, hogy az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai szakpolitikák konkrét céljának gyakorlati végrehajtását szolgáló olyan technológiák vagy módszerek kifejlesztését, tesztelését és bemutatását érik el, amelyek a későbbiekben nagyobb léptékben megismételhetők más forrásokból származó támogatással. Az InvestEU esetleg használható a stratégiai integrált projektek és stratégiai természetvédelmi projektek támogatására, valamint a program kihasználtságának javítására.

Egyes területeken (úgy mint természet és biológiai sokféleség, tengeri ökoszisztémák) a LIFE szerepe egyedülálló és döntő fontosságú. Lényegesek a szinergiák és a kiegészítő hatások különösen a vidékfejlesztési programokkal, de az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást és a katasztrófakockázat-kezelést szolgáló projektek között is. E hatásokat a 2021-től 2027-ig hatályos következő LIFE program alatt fokozni kell, többek között azáltal, hogy a kutatási program alkalmazási körét ki kell terjeszteni a tiszta energiákra való átállást célzó és az éghajlatváltozás mérsékléséhez hozzájáruló intézkedésekre.

A „Tiszta energiákra való átállás” alprogramnak a LIFE-ba való integrálása javítja az uniós finanszírozás általános koherenciáját, miközben lehetőséget teremt szinergiák kihasználására más környezetvédelmi és éghajlat-politikai intézkedésekkel.

Egyértelmű a komplementaritás a Horizont Európa keretében a tiszta energiák terén végzett kutatáshoz és innovációhoz nyújtott finanszírozással. A Horizont Európa keretében támogatott élvonalbeli kutatás és innováció alakítja ki a következő generációs technológiákat és bevált gyakorlatokat, amelyeket később a „Tiszta energiákra való átállás” alprogram kapacitásbővítési támogatása segítségével lehet elterjeszteni.

A „Tiszta energiákra való átállás” alprogram és az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz mind jellegük, mind beavatkozási logikájuk tekintetében kiegészítik egymást. Az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz esetében a határokon átívelő dimenzió a meghatározó.

2. JOGALAP, SZUBSZIDIARITÁS ÉS ARÁNYOSSÁG

• Jogalap és szubszidiaritás

Az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai fellépés jogalapja az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 192. cikke. Ez a jogalap a tiszta energiákra való átállást támogató intézkedésekre is vonatkozik, mivel azok közvetlenül hozzájárulnak az éghajlatváltozás mérsékléséhez. A jelenlegi LIFE program is támogat az energiahatékonyság javítására és a megújuló energiaforrások használatára irányuló olyan intézkedéseket, amelyek jelentős szerepet játszanak az éghajlatváltozás mérséklésében, és emellett többnyire más környezeti előnyökkel is járnak (pl. a levegőminőség javítása).

A legtöbb környezetvédelmi kérdés határokon és nemzeteken átívelő, és az egyes tagállamok fellépései által nem kezelhető hatékonyan. Az e problémák eredményes kezelését biztosító megfelelő eszközök létrehozásához és a koordináció hiányának elkerüléséhez uniós szintű beavatkozásra van szükség.

Ezenfelül a környezeti javak európai közjavak, melyek helyes kezelése alapvető az egységes piac kielégítő működése szempontjából.

3. A VISSZAMENŐLEGES ÉRTÉKELÉSEK, AZ ÉRDEKELT FELEKKEL FOLYTATOTT KONZULTÁCIÓK ÉS A HATÁSVIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI

• Utólagos értékelések

Annak ellenére, hogy a LIFE 2014–2020 félidős értékelését² viszonylag korán, végrehajtásának elején végezték el, amikor még csak a 2014-es és 2015-ös projektek indultak be, az értékelés megerősítette, hogy a program várhatóan eredményes, hatásos és releváns lesz, és hozzájárul az Európa 2020 stratégia megvalósításához. Ezenkívül az érdekelt többsége is úgy véli, hogy a LIFE rendkívül fontos eszköz a környezetvédelmi és éghajlat-politikai kérdések kezeléséhez.

• Az érdekelt felekkel folytatott konzultációk

A LIFE félidős értékelésekor számos konzultációs módszert használtak: sor került i. egy 12 hetes nyilvános konzultációra, amelyhez több mint 250-en szoltak hozzá, ii. hat célzott felmérésre, amelyekre több mint 200-an válaszoltak, és iii. több mint 150 interjúra (esetenként helyszíni látogatásokra is) a főbb érdekelt, úgymint a programok kedvezményezettjei, a projektkoordinátorok, a bizottsági szolgálatok, a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség munkatársai, a külső szakértők és a pénzügyi eszközök érdekeltjei körében.

Figyelembevételre kerültek a Régiók Bizottsága, valamint az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által a félidős értékelés eredményeire vonatkozóan kiadott vélemények, mivel ezen dokumentumok a LIFE program 2020 utáni sorsával is foglalkoztak.

E javaslat készítésekor is széles körű konzultáció zajlott az érdekelt körében, egyes környezetvédő civil szervezetek kiegészítő hozzászólásokat nyújtottak be, továbbá a tagállamok is végeztek felméréseket az érdekelt körében.

A konzultációk igazolták a program relevanciáját az éghajlattal és a környezettel kapcsolatos kérdések kezelése terén, valamint a program folytatásának szükségességét minden főbb intézkedéstípus esetében. Mindazonáltal igény mutatkozik az adminisztráció egyszerűsítésére. Többen javasolták az integrált projektekben rejlő potenciál és katalizátor-hatás hatékonyabb kiaknázását.

• Hatásvizsgálat

A program teljesítményének és katalizátor-hatásának fokozására két lehetőséget vizsgáltunk meg, melyek valamennyi uniós tagállam kérelmezői szempontjából javítanak hozzáférhetőségét. A jelenlegi nemzeti kapacitásépítő projektek helyett (amelyek csak bizonyos tagállamok előtt állnak nyitva) hasznosabbnak tűnik központilag támogatni a teljes nemzeti kapcsolattartó hálózatot, ezért javasolt ennek megvalósítása. A másik lehetőség, vagyis a társfinanszírozás mértékének növelése inkább a későbbiekben fontolandó meg, és a program végrehajtása során kiigazítható.

Több kiegészítő lehetőség merült még fel a program teljesítményének és katalizátor-hatásának fokozására. Ezek is kedvező megítélés alá estek. A jelenlegi LIFE programban végzett kísérleti integrált projektek tanulságai szerint az integrált projektek használatának terjesztése, vagyis a stratégiai integrált projektek használata lenne a leghatásosabb. A stratégiai integrált projektek körének és méreteinek növelése ezért fő prioritásként kezelendő. Ez a LIFE számára a jelenleginél nagyobb költségvetést tenne szükségessé.

---

² A környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) félidős értékeléséről készült jelentés ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

A hatásvizsgálat szerint a következő költségvetési keretben a tiszta energiákra való átállást — és ezáltal az éghajlatváltozás mérséklését — elősegítő kapacitásépítés támogatását javasolt a 2014–2020-as időszakra szóló Horizont 2020 programból áthelyezni a LIFE programba. Ennek oka az, hogy a LIFE program beavatkozási logikája, céljai és teljesítési mechanizmusai, sőt kedvezményezett köre megfelelőbbek, mint a kutatási és innovációs keret esetében, hiszen az utóbbi újszerű technológiák kialakítására jött létre, nem azok megismétlésére és terjesztésére. A „Tiszta energiákra való átállás” alprogramnak a LIFE keretébe való integrálása megoldást kínál ezekre a problémákra, ezenfelül javítja az uniós finanszírozás általános koherenciáját, miközben lehetőséget teremtene a szinergiák kihasználására más környezetvédelmi és éghajlat-politikai intézkedésekkel. Az éghajlat-politika területén a 2014–2020-as LIFE program szellemében folytatódik „Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram.

A hatásvizsgálat arra is kitért, hogy a program hogyan játszhatna nagyobb szerepet az uniós természetvédelmi és biodiverzitási szakpolitika végrehajtásában. Míg a LIFE alá rendelt nagy megosztott alap létrehozása nem tűnt kellően hatékornak, egy kiegyensúlyozottabb költségvetés-kiegészítéssel, amely más finanszírozási programokból származó támogatást mozgósít, fokozható a LIFE szerepe a természetvédelmi és biodiverzitási célok más uniós szakpolitikákban és támogatási programokban való érvényre juttatásában.

A hatásvizsgálat másik következtetése, hogy folytatni kell a biodiverzitást előmozdító kisösszegű támogatások nyújtását „A biológiai sokféleség és ökoszisztéma-szolgáltatások Európa tengertentüli területein” önkéntes rendszer, vagyis a BEST keretében.

A program természetvel és biológiai sokféleséggel kapcsolatos elemeinek megerősítése érdekében külön környezetvédelmi alprogramot fog képezni a „Természet és biológiai sokféleség”. E terület másik alprogramja a „Körforgásos gazdaság és életminőség”, amely más uniós környezetvédelmi szakpolitikai célok, nevezetesen a körforgásos gazdaságra való átállás, a környezeti erőforrások (levegő, víz, föld) felelős és hatékony kezelése és a helyes környezetvédelmi irányítás támogatására jön létre.

A megismételhetőség javítására, illetve egyfelől a program rugalmasságának fokozására, másfelől az égető és új problémák célpontba állítására rendelkezésre álló lehetőségek megkívánják a rendelet és a többéves munkaprogramok egyszerűsítését. Ennek azonban nincsenek számottevő negatív hatásai, ezért mindkét lehetőséget meg kell valósítani.

A hatásvizsgálatról a Szabályozói Ellenőrzési Testület kedvező véleményt adott ki 2018. április 13-án, néhány fenntartással.

A hatásvizsgálat tervezetéről kiadott véleményében a Szabályozói Ellenőrzési Testület a nyomkövetési rendszerről kért részletesebb magyarázatot, és mutatókat javasolt. Azt is kérte, hogy vizsgálják meg a LIFE program hatályának a természetvédelem területét érintő javasolt kiterjesztése hatásait a program filozófiájára, szerkezetére és végrehajtási mechanizmusára. A véleménybe foglalt ajánlásokat figyelembe vettük a jelentésben. A hatásvizsgálat kiegészült a jelenlegi programozási időszak nyomkövetési rendszerében tapasztalt hiányosságok kiküszöbölését célzó intézkedésekkel. A program értékelését segítő mutatók körét is felülvizsgáltuk, hogy jobban illeszkedjen a program célkitűzéseire. Részletesebben elemeztük a LIFE hatályának a természet és biológiai sokféleség területét érintő kiterjesztésére adódó lehetőségeket, amit a 8. melléklet ismertet – a hatásvizsgálat erre vonatkozó szakasza megújult.

Az összefoglaló és a Szabályozói Ellenőrzési Testület kedvező véleménye itt érhető el: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia&year=2018&serviceId=11&s=Search>.

- **Egyszerűsítés**

Az új költségvetési rendeletnek megfelelően a programozás, valamint a program igazgatásával kapcsolatos részletes döntések a többéves munkaprogramokban kerülnek meghatározásra. A hatásvizsgálatban kiemelt, az igazgatás egyszerűsítését célzó intézkedéseket ebben a szakaszban kell megvalósítani.

4. KÖLTSÉGVETÉSI VONZATOK

A program végrehajtásához szükséges költségvetést, humán- és igazgatási erőforrásokat a javaslatához csatolt pénzügyi kimutatás ismerteti.

5. EGYÉB ELEMEK

- **Végrehajtási tervek, valamint a nyomon követés, az értékelés és a jelentéstétel szabályai**

A LIFE programot közvetlenül az Európai Bizottság kezeli. Egyes elemek végrehajtásával a Bizottság a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökséget bízta meg, amely a 2014–2020-as LIFE program végrehajtására jött létre. A jelenlegi program végrehajtásának összességében pozitív megítélése fényében indokolt a 2021–2027-es LIFE program végrehajtását is delegálni, figyelemmel az ezzel kapcsolatos költség-haszon elemzés eredményeire és a szükséges határozatok meghozatalára.

A 2016. április 13-i intézményközi megállapodás³ 22. és 23. pontjának megfelelően értékeléseket kell végezni, ugyanis ezekben három intézmény is megerősítette, hogy a jövőbeni fellépési alternatívák hatásvizsgálatait a hatályos jogszabályok és szakpolitikák teljesítményének értékelésére kell alapozni. Az értékelések során vizsgálni kell a program gyakorlati hatását a mutatók/célok alapján, illetve annak részletes elemzésével, hogy mennyire releváns, eredményes és hatásos, teremt-e elegendő uniós hozzáadott értéket, továbbá koherens-e más uniós szakpolitikákkal. Ki kell térni a tanulságokra, a problémák vagy hiányosságok azonosítására, valamint minden olyan lehetőségre is, amellyel tovább fokozható az intézkedések vagy az eredmények minősége, illetve maximalizálható a hatás.

A Bizottságnak a 2021 és 2027 között alkalmazandó többéves pénzügyi keretre vonatkozó javaslata fokozza az éghajlat-politika horizontális érvényesítését az uniós programokban oly módon, hogy az uniós kiadások 25 %-a hozzájáruljon az éghajlat-politikai célokhoz. E programnak a költségvetési ráfordítási célhoz való hozzájárulását a megfelelő bontási szinten uniós éghajlat-politikai markerek segítségével kell nyomon követni, és lehetőség szerint ennél pontosabb módszereket is kell használni. A Bizottság az adatokat az éves költségvetési tervezet készítésekor kötelezettségvállalási előirányzatok formájában tünteti fel.

A biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós kiadásokat hasonlóképp nyomon kell követni a biológiai sokféleségről szóló egyezmény szerinti jelentéstételi kötelezettségnek való megfelelés érdekében. Az egyéb uniós jogszabályokban előírt nyomonkövetési előírásoknak szintén eleget kell tenni.

---

³ Intézményközi megállapodás az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság között a jogalkotás minőségének javításáról, 2016. április 13.; HL L 123., 2016.5.12., 1–14. o.

A programnak az éghajlat-politikai célokhoz való hozzájárulását maximalizálандó a Bizottság a program előkészítése, végrehajtása, felülvizsgálata és értékelése során mindvégig törekszik az ezt szolgáló intézkedések azonosítására.

Javaslat

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE**a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és az 1293/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről**

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,
tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 192. cikkére,
tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,
a jogalkotási aktus tervezete nemzeti parlamenteknek való megküldését követően,
tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére⁴,
tekintettel a Régiók Bizottságának véleményére⁵,
rendes jogalkotási eljárás keretében,
mivel:

- (1) Az uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai és kapcsolódó tiszta energiákra vonatkozó szakpolitikák és jogszabályok számottevően javították a környezet állapotát. Ugyanakkor továbbra is fennállnak jelentős környezeti és éghajlati kihívások, amelyek figyelmen kívül hagyása súlyos negatív következményekkel járna az Unió számára és polgárainak jóllétére nézve.
- (2) Az elmúlt 25 évben az EU környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályainak végrehajtását, illetve szakpolitikai prioritásainak érvényesülését segítő programok közül a legutóbbi az 1293/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel⁶ létrehozott, 2014-től 2020-ig hatályos környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE). Nemrég végrehajtott félidős értékelése⁷ kedvező eredménnyel zárult: megállapításra került, hogy a program hatékony, eredményes és releváns. A 2014–2020-as évekre vonatkozó LIFE programot ezért, bizonyos, a félidős értékelésben és későbbi elemzésekben azonosított módosításokkal folytatni kell. Ennek megfelelően létre kell hozni a 2021-től alkalmazandó környezetvédelmi és éghajlat-politikai programot (LIFE program) (a továbbiakban: a program).
- (3) Az uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai és kapcsolódó tiszta energiáról szóló jogszabályok, szakpolitikák, tervek, illetve nemzetközi kötelezettségvállalások céljait

⁴ HL C, [...], [...], [...]. o.

⁵ HL C, [...], [...], [...]. o.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 1293/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és a 614/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 185. o.).

⁷ A környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) félidős értékeléséről készült jelentés ([SWD\(2017\) 355 final](#)).

szem előtt tartva a programnak hozzá kell járulnia a tiszta, körforgásos, erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenálló gazdaságra való átálláshoz, a környezet minőségének védelméhez és javításához, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének megállításához és visszafordításához, akár közvetlen beavatkozások útján, akár az említett céloknak más szakpolitikákba való integrációja révén.

- (4) Az Unió elkötelezett amellett, hogy átfogó intézkedéscsomagot dolgozzon ki az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési céljainak megfelelően, amelyek felhívják a figyelmet a természeti erőforrások hosszú távú rendelkezésre állását szolgáló gazdálkodás, az ökoszisztéma-szolgáltatások, az emberi egészség, illetve a fenntartható és inkluzív gazdasági növekedés között fennálló szoros összefüggésekre. A program így érdemben hozzájárul mind a gazdasági fejlődéshez, mind a társadalmi kohézióhoz.
- (5) A programnak elő kell mozdítania a fenntartható fejlődést, valamint az uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai és kapcsolódó tiszta energiára vonatkozó jogszabályok, stratégiák és tervek, illetve nemzetközi kötelezettségvállalások célkitűzéseinek elérését, különösen az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendje⁸, a biológiai sokféleségről szóló egyezmény⁹ és az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye alapján elfogadott Párizsi Megállapodás (az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás)¹⁰ tekintetében.
- (6) Az átfogó célok eléréséhez kiemelten fontos a körforgásos gazdaságról szóló csomag¹¹, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keret¹²¹³¹⁴, az uniós természetvédelmi jog¹⁵, valamint a kapcsolódó politikák végrehajtása¹⁶¹⁷¹⁸¹⁹²⁰.
- (7) Az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás értelmében az Unió által vállalt kötelezettségek teljesítéséhez elengedhetetlen az Unió átalakítása egy erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenálló társadalommá. Ez csak olyan intézkedésekkel lehetséges, amelyek különös hangsúlyt fektetnek a CO₂-kibocsátáshoz és a szennyezéshez leginkább hozzájáruló ágazatokra, elősegítve a 2030-ig szóló éghajlat- és energiapolitikai keret és a tagállamok integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervei végrehajtását, valamint az Unió 2050-es és hosszú távú éghajlat- és energiapolitikai stratégiájára való felkészülést. A programba bele kell foglalni az éghajlatváltozáshoz való

⁸ Agenda 2030, az ENSZ Közgyűlése által 2015. szeptember 25-én elfogadott határozat.

⁹ A Tanács 93/626/EGK határozata (1993. október 25.) a biológiai sokféleségről szóló egyezmény megkötéséről (HL L 309., 1993.12.13., 1. o.).

¹⁰ HL L 282., 2016.10.19., 4. o.

¹¹ COM(2015) 614 final, 2015.12.2.

¹² Éghajlat- és energiapolitikai keret a 2020–2030-as időszakra, COM(2014) 15, 2014.1.22.

¹³ Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia: COM(2013) 216, 2013.4.16.

¹⁴ Tiszta energia minden európainak, COM(2016) 860, 2016.11.30.

¹⁵ Cselekvési terv a természetért, az emberekért és a gazdaságért, COM(2017) 198, 2017.4.27.

¹⁶ Tiszta levegőt Európának program: COM(2013) 918.

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.).

¹⁸ A talajvédelemről szóló tematikus stratégia, COM(2006) 231.

¹⁹ Az alacsony kibocsátású mobilitásra vonatkozó stratégia, COM(2016) 501 final.

²⁰ Az alternatív üzemanyagok uniós infrastruktúrájának kiépítésére irányuló cselekvési terv, a 2014/94/EU irányelv 10. cikke (6) bekezdésének megfelelően (2017.11.8.).

alkalmazkodást szolgáló uniós szakpolitika végrehajtásához hozzájáruló intézkedéseket is, melyek célja az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaival szembeni kiszolgáltatottság csökkentése.

- (8) A tiszta energiákra való átállás alapvető jelentőségű az éghajlatváltozás mérsékléséhez, és a környezet szempontjából is előnyös. A tiszta energiákra való átálláshoz szükséges kapacitásépítő tevékenységeket, amelyek 2020-ig a Horizont 2020 keretében támogathatók, ebbe a programba kell integrálni, mivel nem annyira a kiválóságot és az innovációt szolgálják, mint a már elérhető, az éghajlatváltozás mérsékléséhez hozzájáruló technológiák térnyerését. Az említett kapacitásépítő tevékenységek e programba való bevonása szinergiákat hozhat létre az alprogramok között, és javítani fogja az uniós finanszírozás általános koherenciáját. Ezért adatokat kell gyűjteni arról, hogy a LIFE projektek mennyire vesznek át meglévő kutatási eredményeket és innovációs megoldásokat akár a Horizont Európa programból, akár annak elődeitől.
- (9) A tiszta energiára vonatkozó jogszabályok hatásvizsgálatai szerint a 2030-ra kitűzött uniós energiapolitikai célok eléréséhez 2021 és 2030 között évente további 177 milliárd EUR beruházásra van szükség. A legnagyobb elmaradás az épületek széndioxid-kibocsátásának csökkentését célzó beruházások terén figyelhető meg (energiahatékonyság és megújuló energiaforrásokból folytatott kis volumenű energiatermelés), ahol tőkét kell injektálni a nagymértékben decentralizált projektekbe. A „Tiszta energiákra való átállás” alprogram egyik célja a projektfejlesztési és -összevonási kapacitás bővítése, segítve az európai strukturális és beruházási alapok felhasználását és a tiszta energiákba megvalósítandó beruházások ösztönzését, többek között az InvestEU keretében rendelkezésre álló pénzügyi eszközök használatával.
- (10) A Horizont Európa programmal kialakított szinergiák révén biztosítani kell, hogy a Horizont Európa stratégiai tervezési és innovációs tervezési folyamatában azonosítsák és a tervezésbe beillesztik a környezetvédelmi, éghajlat-politikai és energiaügyi kihívások megoldásához szükséges kutatást és innovációt. A LIFE programnak továbbra is katalizátorként kell hatnia az uniós környezetvédelmi, éghajlat- és tiszta energiákkal kapcsolatos politikákra és jogszabályokra, többek között azáltal, hogy átveszi és alkalmazza a Horizont Európa program kutatási és innovációs eredményeit, és hozzájárul azok nagyobb léptékű terjesztéséhez, amennyiben megoldást kínálhat környezetvédelmi, éghajlat-politikai vagy a tiszta energiákra való átállással kapcsolatos kérdésekre. A Horizont Európa program alapján létrejött Európai Innovációs Tanács támogatást biztosíthat a LIFE projektek megvalósításából születő úttörő megoldások terjesztéséhez és piacépessé tételéhez.
- (11) A program keretében hozzájárulásban részesült intézkedés azzal a feltétellel kaphat hozzájárulást egy másik uniós programból is, hogy a hozzájárulások nem ugyanazokat a költségeket fedezik. A különböző uniós programokból egyidejűleg támogatott intézkedéseket csak egyszer kell ellenőrizni, de akkor minden programra és azok szabályaira kiterjedően.
- (12) Az uniós környezetvédelmi jogszabályok végrehajtásának legutóbbi felülvizsgálata²¹ szerint jelentősen fel kell gyorsítani az uniós környezetvédelmi vívmányok

---

²¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A környezetvédelmi politikák végrehajtásának uniós

végrehajtását, valamint javítani kell a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célok más szakpolitikákba való integrálását. A programnak ezért katalizátorként kell működnie, új megközelítések kialakításával, tesztelésével és megsokszorozásával kell elérnie a szükséges előrehaladást. Támogatnia kell a szakpolitika fejlesztését, nyomon követését és felülvizsgálatát, fokoznia kell az érdekelttek bevonását, végül pedig mozgósítania kell az uniós beruházási programok és egyéb pénzügyi eszközök és támogatások felhasználását az uniós jogszabályok által megkövetelt tervek hatékony végrehajtásának útjában álló akadályok felszámolása érdekében.

- (13) A biológiai sokféleség csökkenésének megállítása és visszafordítása, többek között a tengeri ökoszisztémákban is, megköveteli a vonatkozó uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozásának, végrehajtásának és érvényesülésének támogatását, különös tekintettel a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégiára²², a 92/43/EGK tanácsi irányelvre²³ és a 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre²⁴, továbbá az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre²⁵, méghozzá a szakpolitika meghatározásához és végrehajtásához szükséges tudásalap bővítése, a bevált gyakorlatok és megoldások kis léptékű, az adott helyi, regionális vagy országos kontextusokhoz igazított alkalmazása, kidolgozása, vizsgálata és demonstrációja révén, ideértve a 92/43/EGK irányelv alapján kidolgozott prioritizált intézkedési tervek végrehajtásának integrált megközelítései kidolgozását. A biológiai sokféleséggel kapcsolatos uniós kiadásokat nyomon kell követni a biológiai sokféleségről szóló egyezmény szerinti jelentéstételi kötelezettségnek való megfelelés érdekében. Az egyéb uniós jogszabályokban előírt nyomonkövetési előírásoknak szintén eleget kell tenni.
- (14) A legfrissebb értékelések, köztük a 2020-ig tartó időszakra vonatkozó uniós biodiverzitási stratégia félidei értékelése és a természetvédelmi jogszabályok célravezetőségi vizsgálata rávilágított arra, hogy az uniós természetvédelmi jog és biodiverzitási stratégia ideálistól elmaradó végrehajtásának egyik fő oka a megfelelő finanszírozás hiánya. A fő uniós finanszírozási eszközök, köztük [az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap] jelentős mértékben fedezhetik ezeket a szükségleteket. A program az EU természetre és biológiai sokféleségre irányuló jogszabályai és szakpolitikái végrehajtását előmozdító stratégiai természetvédelmi projektek révén fokozhatja e témák más szakpolitikákban való érvényesítését, többek között a 92/43/EGK irányelv alapján létrehozott prioritizált intézkedési keretek intézkedései révén. A stratégiai természetvédelmi projektek keretében támogatni kell az uniós természeti és biológiai sokféleségre vonatkozó célkitűzések más politikákban és finanszírozási eszközökben való érvényesítését célzó tagállami cselekvési programokat, ezáltal biztosítva, hogy elegendő forrást mobilizáljanak az említett szakpolitikák számára. A tagállamok dönthetnek úgy, hogy

---

felülvizsgálata: Közös kihívások és az erőfeszítések egyesítésének lehetőségei a jobb eredmények elérése érdekében (COM(2017) 63 final).

²² COM(2011) 244 végleges.

²³ A Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (HL L 206., 1992.7.22., 7. o.).

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről (HL L 20., 2010.1.26., 7. o.).

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendelete (2014. október 22.) az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről (HL L 317., 2014.11.4., 35. o.).

a Közös Agrárpolitika végrehajtását szolgáló stratégiai tervük alapján az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap szerinti előirányzataik egy részét az e rendeletben meghatározott stratégiai természetvédelmi projekteket kiegészítő támogató intézkedésekre fordítják.

- (15) „A biológiai sokféleség és ökoszisztéma-szolgáltatások Európa tengerentúli területein” önkéntes rendszer (BEST) a biológiai sokféleség védelmét, az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartható használatát, azon belül az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az éghajlatváltozás mérséklése ökoszisztéma-alapú megközelítéseit támogatja az Unió legkülső régióiban és a tengerentúli országokban és területeken. A BEST felhívta a figyelmet az Unió legkülső régiói és a tengerentúli országok és területek ökológiai jelentőségére a biológiai sokféleség megőrzése szempontjából. A tengerentúli országok és területek 2017-ben és 2018-ban miniszteri nyilatkozatok formájában ismerték el a biológiai sokféleségre fordítható kisösszegű támogatások hasznosságát. Helyénvaló a továbbiakban is lehetővé tenni, hogy a program kisösszegű támogatásokat nyújtson a legkülső régiók és a tengerentúli országok és területek biológiai sokféleséget szolgáló projektekhez.
- (16) A körforgásos gazdaság előmozdításához paradigmaváltásra van szükség az anyagok és termékek, többek között a műanyagok tervezése, előállítása, fogyasztása és hulladékainak elhelyezése terén. A programnak különböző szereplők (vállalkozások, hatóságok és fogyasztók) támogatásával kell hozzájárulnia a körforgásos gazdasági modell átvételéhez, nevezetesen támogatnia kell az adott helyi, regionális vagy országos kontextusokra szabott legjobb technológiák, gyakorlatok és megoldások kifejlesztését, alkalmazását és elterjesztését, többek között integrált hulladékkezelési, illetve -megelőzési tervek kialakítását. A műanyagokra vonatkozó stratégia végrehajtásának támogatása révén a tengeri hulladék jelentette probléma kezeléséhez is hozzá lehet járulni.
- (17) Az Unió hosszú távú levegőpolitikai célja olyan levegőminőség megvalósítása, amely nem gyakorol jelentős negatív hatást vagy kockázatot az emberi egészségre nézve. A légszennyezettséggel kapcsolatos tudatosság szintje magas a lakosság körében, és az emberek megfelelő intézkedéseket várnak a hatóságoktól. Az (EU) 2016/2284 európai parlamenti és tanácsi irányelv²⁶ felhívja a figyelmet az uniós finanszírozás jelentőségére a tiszta levegő elérése szempontjából. Ezért a programnak támogatnia kell olyan projekteket, köztük stratégiai integrált projekteket is, amelyek köz- és magánforrásokat képesek mozgósítani, például kínálnak a legjobb gyakorlatokra és előmozdítják a levegőminőségi tervek végrehajtását helyi, regionális, nemzeti vagy nemzetközi szinten.
- (18) A 2000/60/EK irányelv létrehozta az Unió felszíni vizei, part menti vizei, átmeneti vizei és talajvize védelmére szolgáló keretet. Az irányelv céljait Az európai vízkészletek megőrzésére irányuló terv²⁷ is előmozdítja, amely a vízpolitikai célok jobb végrehajtására és más szakpolitikai területeken való figyelembevételére sarkallja az országokat. A programnak ezért támogatnia kell az uniós víztestek jó állapotának elérését szolgáló, a 2000/60/EK irányelv és az uniós vízügyi jogszabályok eredményes végrehajtásához hozzájáruló projekteket, irányuljanak azok a helyes gyakorlatok

---

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2284 irányelve (2016. december 14.) egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről, a 2003/35/EK irányelv módosításáról, valamint a 2001/81/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 344., 2016.12.17., 1. o.).

²⁷ COM(2012) 673 final.

kifejlesztésére, alkalmazására és terjesztésére, vagy a más uniós programok és finanszírozási források keretében végrehajtott kiegészítő intézkedések előmozdítására.

- (19) A tengeri környezet védelme és helyreállítása az uniós környezetvédelmi szakpolitika egyik átfogó célkitűzése. A programnak ezért támogatnia kell az alábbiakat: a biológiai sokféleség és a tengeri ökoszisztémák, különösen a Natura 2000 tengeri területek kezelése, megőrzése, helyreállítása és monitoringja, valamint fajvédelem a 92/43/EGK irányelvnek megfelelően létrehozott prioritizált intézkedési tervek alapján; a jó környezeti állapot elérése a 2008/56/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv²⁸ értelmében; az egészséges és tiszta tengerek előmozdítása; a műanyagokra vonatkozó európai stratégia végrehajtása a körforgásos gazdaságban, főleg az elvesztett halászeszközök és a tengeri hulladék jelentette problémák kezelése érdekében; az Unió nemzetközi óceánpolitikai irányításban való részvételének fokozása, ami elengedhetetlen az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjében foglalt célok eléréséhez és az egészséges óceánok hátrahagyásához a következő nemzedékek számára. A program keretében megvalósuló stratégiai integrált projekteknek és stratégiai természetvédelmi projekteknek magukban kell foglalniuk a tengeri környezet védelmére irányuló releváns intézkedéseket.
- (20) A környezetvédelmi, éghajlat-politikai és kapcsolódó tiszta energiákra való átállással kapcsolatos irányítás javítása érdekében be kell vonni a civil társadalmat: javítani kell a tudatosságot, a fogyasztók elköteleződését, valamint az érdekeltet, többek között a civil szervezetek bevonását a szakpolitikák alakításába és végrehajtásába.
- (21) Azzal együtt, hogy a program minden alprogramjának törekednie kell a különböző szinteken az irányítás javítására, a program keretében támogatni kell a környezetvédelmi irányítással kapcsolatos horizontális jogszabályok javítását és végrehajtását, többek között az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló egyezményét²⁹ végrehajtó szabályozás érvényesülését.
- (22) A programnak fel kell készítenie a piaci szereplőket a tiszta, körforgásos, erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozással szemben ellenálló gazdasági környezetre, és támogatnia kell átállásukat, amihez ki kell próbálniuk új üzleti lehetőségeket, naprakésszé kell tenniük szakmai ismereteiket, be kell vonni a véleményformálókat, és új módszereket kell kikísérletezni a jelenlegi eljárások és üzleti környezet átszabása érdekében. A társadalmi elfogadottság és a fogyasztói elköteleződés elérése révén elő kell segíteni a fenntartható megoldások nagyobb piaci térnyerését.
- (23) A nagyobb környezetvédelmi és éghajlat-politikai beruházásokhoz uniós szinten elsősorban a nagyobb támogatási programok járulnak hozzá (horizontális érvényesítés). A program keretében megvalósítandó stratégiai integrált projektek és stratégiai természetvédelmi projektek katalizátor-szerepéhez hozzátartozik egyrészt a finanszírozásnak nem csak e támogatási programokból, hanem a nemzeti alapokból és más forrásokból történő bevonása is, másrészt a szinergiák létrehozása.

---

²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/56/EK irányelve (2008. június 17.) a tengeri környezetvédelmi politika területén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv) (HL L 164., 2008.6.25., 19. o.).

²⁹ HL L 124., 2005.5.17., 4. o.

- (24) A Párizsi Megállapodás és az ENSZ Fenntartható Fejlesztési Céljai végrehajtására vonatkozóan vállalt uniós kötelezettséggel összhangban el kell ismerni az éghajlatváltozás elleni küzdelem jelentőségét, és a programnak hozzá kell járulnia az éghajlat-politika érvényesítéséhez oly módon, hogy az uniós költségvetési kiadások 25 %-a támogassa az éghajlat-politikai célokat. A program keretében végrehajtott intézkedések nyomán a teljes programköltségvetés 61 %-a fog hozzájárulni éghajlat-politikai célokhoz. A program előkészítése és végrehajtása során azonosítani kell a megfelelő intézkedéseket, majd azokat újra el kell bírálni a vonatkozó értékelések és felülvizsgálati eljárások alkalmával.
- (25) A program végrehajtása során az EUMSZ 349. cikkének megfelelően kellő figyelmet kell fordítani a legkülső régiókra vonatkozó stratégiára³⁰, valamint e régiók speciális igényeire és sebezhetőségére. Emellett más, nem környezetvédelemmel, éghajlat-politikával vagy tiszta energiákkal foglalkozó uniós szakpolitikákat is figyelembe kell venni.
- (26) A program végrehajtásának elősegítése érdekében a Bizottságnak együtt kell működnie a nemzeti kapcsolattartó pontokkal, szemináriumokat és műhelymunkákat kell szerveznie, közzé kell tennie a program keretében támogatott projektek jegyzékét, népszerűsíteni kell a projektek által elért eredményeket, és segítenie kell a tapasztalatok, ismeretek és bevált gyakorlatok megosztását, illetve a projektek eredményeinek megismétlését Uniós-szerte. E tevékenységeknek elsősorban a forrásokat kevésbé használó tagállamokra kell irányulniuk, és elő kell mozdítani az ugyanazon témával foglalkozó lezárt és folyamatban lévő projektek kedvezményezettjei, pályázói vagy érdekeltjei közötti kommunikációt és együttműködést.
- (27) A környezeti jog végrehajtásával és érvényesítésével foglalkozó európai uniós hálózat (IMPEL), az Európai Környezetvédelmi Ügyészhalózat (ENPE) és a Bírák Európai Uniós Fóruma a Környezetért (EUFJE) mind a tagállamok közötti együttműködés elősegítését szolgálják, és egyedülálló szerepet játszanak az uniós környezetvédelmi jog érvényesítésében. A mind uniós, mind tagállami szintű hálózatépítés eszközével jelentős mértékben erősítik az uniós környezetvédelmi jog végrehajtásának egységességét az Unió minden részén, szerepet játszanak a versenytorzulások elkerülésében, továbbá javítják a környezetvédelmi felügyelet minőségét és a jogérvényesítést, emellett információ- és tapasztalatcserét folytatnak különböző adminisztratív szinteken, valamint a környezetvédelmi kérdésekkel és végrehajtással kapcsolatos képzések és szakmai eszmecserék alkalmával, kitérve a nyomon követés és az engedélyezés témaköreire is. A program céljaihoz való hozzájárulásuk ismeretében és e szakmai szövetségek tevékenységének felkarolása érdekében helyénvaló engedélyezni támogatások odaítélését az IMPEL, az ENPE és az EUFJE javára pályázati felhívás kiírása nélkül. További olyan esetek is elképzelhetők, amikor a költségvetési rendelet általános követelményei alapján nem szükséges pályázati felhívást kiírni, ilyen a tagállamok által kinevezett és a tagállamok felelősségi körében működő szervek esete, amikor egy uniós jogi aktus egy tagállamot nevez meg egy támogatás kedvezményezettjeként.
- (28) Helyénvaló meghatározni a program pénzügyi keretösszegét, amely a költségvetési fegyelemről, a költségvetési ügyekben való együttműködésről és a hatékony és eredményes pénzgazdálkodásról szóló, az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság

---

³⁰ COM(2017) 623 final.

közötti 2013. december 2-i intézményközi megállapodás³¹ 17. pontja értelmében az éves költségvetési eljárás során az elsődleges referenciaösszeget jelenti az Európai Parlament és a Tanács számára.

- (29) Az Európai Parlament és a Tanács által az Európai Unió működéséről szóló szerződés 322. cikke alapján elfogadott horizontális pénzügyi szabályok e rendeletre is vonatkoznak. E szabályokat a költségvetési rendelet állapítja meg, és azok meghatározzák a költségvetés elkészítésére és támogatások, közbeszerzések, pénzdíjak és közvetett végrehajtás útján történő végrehajtására, valamint a pénzügyi szereplők felelősségének ellenőrzésére vonatkozó eljárásokat. Az uniós költségvetés védelmét szolgálják az EUMSZ 322. cikke alapján elfogadott szabályok is a jogállamiság tekintetében fennálló általánossá vált tagállami hiányosságok esetében, mivel a jogállamiság tiszteletben tartása elengedhetetlen előfeltétele a hatékony és eredményes pénzgazdálkodásnak és a hatékony uniós finanszírozásnak.
- (30) A költségvetési rendelettel, a 883/2013/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelettel³², a 2988/95/Euratom, EK tanácsi rendelettel³³, a 2185/96/Euratom, EK tanácsi rendelettel³⁴ és az (EU) 2017/1939 tanácsi rendelettel³⁵ összhangban az Unió pénzügyi érdekeit arányos intézkedésekkel kell védeni, ideértve a szabálytalanságok és a csalás megelőzését, feltárását, korrekcióját és kivizsgálását, az eltűnt, jogalap nélkül kifizetett vagy szabálytalanul felhasznált pénzeszközök visszafizettetését és adott esetben közigazgatási szankciók alkalmazását. Az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) a 883/2013/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelettel és a 2185/96/Euratom, EK tanácsi rendelettel összhangban vizsgálatokat – többek között helyszíni ellenőrzéseket és szemléket – végezhet annak megállapítása céljából, hogy történt-e csalás, korrupció vagy bármilyen más jogellenes tevékenység, amely sérti az Unió pénzügyi érdekeit. Az (EU) 2017/1939 rendelettel összhangban az Európai Ügyészség kinyomozhatja és büntetőeljárás alá vonhatja az (EU) 2017/1371 európai parlamenti és tanácsi irányelv³⁶ szerinti, az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalást és más jogellenes tevékenységeket. A költségvetési rendelettel összhangban minden olyan személynek vagy szervezetnek, amely uniós finanszírozásban részesül, maradéktalanul együtt kell működnie az Unió pénzügyi érdekeinek védelmében, biztosítania kell a Bizottság, az OLAF, az Európai Ügyészség és az Európai Számvevőszék számára a szükséges jogokat és hozzáférést, valamint gondoskodnia kell arról, hogy az uniós források felhasználásában részt vevő harmadik felek ezekkel egyenértékű jogokat biztosítsanak.
- (31) A finanszírozási formákat és a végrehajtási módszereket annak alapján kell megválasztani, hogy mennyire képesek elérni a tevékenységek konkrét célkitűzéseit és

³¹ HL C 373., 2013.12.20., 1. o.

³² Az Európai Parlament és a Tanács 883/2013/EU, Euratom rendelete (2013. szeptember 11.) az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) által lefolytatott vizsgálatokról, valamint az 1073/1999/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1074/1999/Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 248., 2013.9.18., 1. o.).

³³ A Tanács 2988/95/EK, Euratom rendelete (1995. december 18.) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről (HL L 312., 1995.12.23., 1. o.).

³⁴ A Tanács 2185/96/Euratom, EK rendelete (1996. november 11.) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek csalással és egyéb szabálytalanságokkal szembeni védelmében a Bizottság által végzett helyszíni ellenőrzésekről és vizsgálatokról (HL L 292., 1996.11.15., 2. o.).

³⁵ [Cím, HL-hivatkozás].

³⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1371 irányelve (2017. július 5.) az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről (HL L 198., 2017.7.28., 29. o.).

biztosítani az eredményeket, figyelembe véve különösen az ellenőrzési költségeket, az adminisztratív terheket és a meg nem felelés kockázatát. Vissza nem térítendő támogatások esetében ezért mérlegelni kell az egyösszegű támogatások, az átalányok és az egységköltség-alapú térítés alkalmazását is.

- (32) E program szakpolitikai célkitűzéseit az InvestEU [...] szakpolitikai kerete(i)hez tartozó pénzügyi eszközökkel és költségvetési garanciákkal is támogatni kell.
- (33) A 2013/755/EU tanácsi határozat³⁷ 94. cikke alapján a tengerentúli országokban és területeken (TOT-ok) letelepedett szervezetek jogosultak finanszírozásban részesülni, figyelemmel a program szabályaira és célkitűzéseire, valamint azon tagállam esetleges megállapodásaira is, amelyhez az érintett tengerentúli ország vagy terület kapcsolódik. E szervezetek részvételét indokolt elsősorban a „Természet és biológiai sokféleség” alprogram szerinti projektekre korlátozni.
- (34) A program nyitva áll harmadik országok előtt a köztük és az Unió közt létrejött, a részvételüket szabályozó egyedi feltételekről szóló megállapodásokkal összhangban.
- (35) Azon harmadik országok, amelyek az Európai Gazdasági Térség (EGT) tagjai, részt vehetnek uniós programokban az EGT-megállapodás szerint létrejött együttműködési keretnek megfelelően, amely a megállapodás alapján elfogadott határozattal rendelkezik a program végrehajtásáról. Harmadik országok más jogi eszközök alapján is részt vehetnek. E rendeletbe külön rendelkezést kell bevezetni annak érdekében, hogy az engedélyező tisztviselő, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és az Európai Számvevőszék megkapják a hatáskörük hiánytalan gyakorlásához szükséges jogokat és hozzáférést.
- (36) A jogalkotás minőségének javításáról szóló, 2016. április 13-i intézményközi megállapodás 22. és 23. pontjának megfelelően e program értékelését konkrét nyomkövetési rendelkezések szerint gyűjtött információk alapján kell elvégezni, ugyanakkor kerülve a túlszabályozást és az adminisztratív terheket, különösen a tagállamok szempontjából. Az említett rendelkezések adott esetben mérhető mutatókról is rendelkezhetnek a program gyakorlati eredményességének értékeléséhez. A program halmozott hatása közvetett módon, hosszú távon jelenik meg, nehezen mérhető formákban járulva hozzá az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai célok teljes körének teljesüléséhez. A program nyomon követésére szolgáló, ebben a rendeletben meghatározott közvetlen teljesítménymutatókat és nyomkövetési követelményeket ki kell egészíteni egy sor konkrét projektszintű mutatóval, amelyet a munkaprogramok, illetve a pályázati felhívások adnak meg. Így kell tenni többek között a Natura 2000 esetében és egyes légköri szennyező anyagok kibocsátása terén.
- (37) A mutatók felülvizsgálatának lehetővé tétele érdekében a Bizottságot fel kell hatalmazni arra, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 290. cikkének megfelelően jogi aktusokat fogadjon el az általános és egyedi programcélkitűzések megvalósítása terén tett előrelépésekről történő jelentéstételhez használandó mutatók módosítására vonatkozóan, különösen a más uniós programokban meghatározott mutatókhoz való hozzáigazításuk érdekében. Különösen fontos, hogy a Bizottság az előkészítő munkája során megfelelő konzultációkat folytasson, többek között szakértői szinten, és hogy e konzultációkra a jogalkotás minőségének javításáról szóló, 2016.

---

³⁷ A Tanács 2013/755/EU határozata (2013. november 25.) az Európai Unió és a tengerentúli országok és területek társulásáról (tengerentúli társulási határozat) (HL L 344., 2013.12.19., 1. o.).

április 13-i intézményközi megállapodásnak megfelelően kerüljön sor. A felhatalmazáson alapuló jogi aktusok előkészítésében való egyenlő részvétel biztosítása érdekében az Európai Parlament és a Tanács a tagállami szakértőkkel egyidejűleg kap kézhez minden dokumentumot, és szakértők rendszeresen részt vehetnek a Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusok előkészítésével foglalkozó szakértői csoportjainak ülésein.

- (38) Mivel e rendelet céljait, nevezetesen a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulást, az uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai és kapcsolódó tiszta energiáról szóló jogszabályok, stratégiák, tervek, illetve nemzetközi kötelezettségvállalások céljait a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, hanem azok e rendelet léptéke és hatása miatt uniós szinten jobban megvalósíthatók, az Unió intézkedéseket hozhat az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikkében foglalt szubszidiaritás elvének megfelelően. Az említett cikkben foglalt arányosság elvének megfelelően ez a rendelet nem lépi túl az említett célok eléréséhez szükséges mértéket.
- (39) Az 1293/2013/EU rendeletet ezért hatályon kívül kell helyezni,

ELFOGADTA EZT A RENDELETET:

I. FEJEZET ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. cikk

Tárgy

Ez a rendelet létrehozza a környezetvédelmi és éghajlat-politikai programot (LIFE) (a továbbiakban: a program).

Megállapítja a program célkitűzéseit, a 2021–2027 közötti időszakra szóló költségvetést, az uniós finanszírozás formáit, valamint az e finanszírozás nyújtására vonatkozó szabályokat.

2. cikk

Fogalommeghatározások

E rendelet alkalmazásában:

1. „stratégiai természetvédelmi projektek”: az uniós természeti és biológiai sokféleségre vonatkozó célkitűzések megvalósítását szolgáló olyan projektek, amelyek koherens cselekvési programokat hajtanak végre a tagállamokban e célok más szakpolitikákban és finanszírozási eszközökben való érvényesítése érdekében, többek között a 92/43/EGK irányelv alapján létrehozott priorizált intézkedési keretek összehangolt végrehajtása révén;
2. „stratégiai integrált projektek”: az egyes uniós környezetvédelmi, éghajlat-politikai vagy kapcsolódó tiszta energiáról szóló jogszabályok, illetve szakpolitikák által megkövetelt, a tagállami hatóságok által kidolgozott környezetvédelmi és éghajlat-politikai stratégiákat vagy cselekvési terveket regionális, több régiót érintő, nemzeti vagy nemzetek feletti szinten végrehajtó projektek, amelyek biztosítják az érdekelt bevonását, és előmozdítják legalább egy másik uniós, nemzeti vagy magánforrás bevonását és az azzal való összhangot;

3. „technikai segítségnyújtási projektek”: a 3. cikkben meghatározott célok érdekében a hagyományos projektekben való részvételhez, a stratégiai integrált projektek előkészítéséhez, más uniós finanszírozási eszközök használatára való felkészüléshez, vagy más, a program, annak elődei vagy más uniós programok által támogatott projektek eredményeinek terjesztéséhez vagy megisméltéséhez szükséges kapacitás kiépítését támogató projektek;
4. „hagyományos projektek”: a stratégiai integrált projektektől, a stratégiai természetvédelmi projektektől és a technikai segítségnyújtási projektektől eltérő, a programnak a 3. cikk (2) bekezdésében meghatározott egyedi célkitűzéseit szolgáló projektek;
5. „vegyesfinanszírozási műveletek”: az uniós költségvetésből – többek között az (EU, Euratom) 2018/000 rendelet (a költségvetési rendelet) 2. cikkének (6) bekezdése szerinti vegyesfinanszírozási eszköz keretében – támogatott olyan tevékenységek, amelyek az uniós költségvetésből nyújtott nem visszafizetendő támogatási formákat és/vagy finanszírozási eszközöket ötvözik fejlesztési vagy egyéb állami pénzügyi intézményektől, valamint kereskedelmi pénzügyi intézményektől és befektetőktől származó visszafizetendő támogatási formákkal;
6. „jogalany”: minden olyan természetes személy, valamint a nemzeti jog, az uniós jog vagy a nemzetközi jog alapján létrehozott olyan jogi személy, amely jogi személyiséggel rendelkezik, és saját nevében jogokat gyakorolhat és kötelezettségeket vállalhat, illetve a költségvetési rendelet 190. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerinti, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet.

3. cikk

A program célkitűzései

- (1) A program általános célja hozzájárulni a tiszta, körforgásos, erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenálló gazdaság kialakításához, egyebek mellett a tiszta energiákra való átállás révén is, továbbá a környezet minőségének védelméhez és javításához, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének megállításához és visszafordításához, előmozdítva ezáltal a fenntartható fejlődést.
- (2) A program egyedi célkitűzései a következők:
  - a) kifejleszteni, megismertetni és előmozdítani az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályok, illetve szakpolitikák — ideértve a tiszta energiákra való átállást is — célkitűzéseit szolgáló innovatív technológiákat és megközelítéseket, másrészt a természet és a biológiai sokféleség terén előmozdítani a bevált gyakorlatok alkalmazását;
  - b) támogatni a megfelelő uniós jogszabályok és szakpolitikák fejlesztését, végrehajtását, nyomon követését és érvényesítését, többek között a környezetvédelmi, éghajlat-politikai és tiszta energiákra vonatkozó irányítás javítása révén, ami egyebek mellett a köz- és magánszférabeli szereplők kapacitásának növelésével és a civil társadalom bevonásával érhető el;
  - c) ösztönözni a megfelelő uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtásához hozzájáruló sikeres műszaki és szakpolitikai megoldások széles körű alkalmazását és eredményeinek megisméltését, integrálni a kapcsolódó célokat más szakpolitikákba, köz- és magánszférabeli gyakorlatokba, valamint beruházásokat mobilizálni és javítani a finanszírozáshoz való hozzáférést.

4. cikk
A program felépítése

A program felépítése a következő:

1. A „Környezetvédelem” területhez tartozik:
  - a) a „Természet és biológiai sokféleség” alprogram, valamint
  - b) a „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogram;
2. az „Éghajlat-politika” területhez tartozik:
  - a) az „Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogram, valamint
  - b) a „Tiszta energiákra való átállás” alprogram.

5. cikk
Költségvetés

- (1) A program 2021 és 2027 közötti időszakban történő végrehajtásának pénzügyi keretösszege folyó áron 5 450 000 000 EUR.
- (2) Az (1) bekezdésben említett összeg indikatív felosztása a következő:
  - a) EUR 3 500 000 000 a „Környezetvédelem” területre, azon belül
    1. EUR 2 150 000 000 a „Természet és biológiai sokféleség” alprogramra és
    2. EUR 1 350 000 000 a „Körforgásos gazdaság és életminőség” alprogramra;
  - b) EUR 1 950 000 000 az „Éghajlat-politika” területre, azon belül
    1. EUR 950 000 000 az „Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás” alprogramra és
    2. EUR 1 000 000 000 a „Tiszta energiákra való átállás” alprogramra.
- (3) Az (1) és a (2) bekezdésben említett összegek nem érinthetik [a többéves pénzügyi keretről szóló] (EU) 2018/... európai parlamenti és tanácsi rendeletben³⁸ és a költségvetési rendeletben foglalt, rugalmasságra vonatkozó rendelkezések alkalmazását.
- (4) Az (1) bekezdésben említett összeg felhasználható a program végrehajtásához kapcsolódó technikai és igazgatási segítségnyújtásra, így például előkészítő, nyomonkövetési, kontroll-, ellenőrzési és értékelési intézkedésekre, ideértve a vállalati információtechnológiai rendszereket.
- (5) A 3. cikkben előírt általános célkitűzéseket szem előtt tartva a programból finanszírozhatók a Bizottság által az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai, valamint a kapcsolódó, tiszta energiákra való átállásra vonatkozó jogszabályok és szakpolitikák előkészítésének, végrehajtásának és más területeken való érvényesítésének támogatása érdekében végrehajtott tevékenységek. Ilyen tevékenységek többek között a következők:

---

³⁸ [Cím és HL-hivatkozás]

- a) tájékoztatás és kommunikáció, ideértve a tudatosságnövelő kampányokat is. Az e rendelet értelmében kommunikációs tevékenységekre előirányzott pénzügyi források fedezik az uniós politikai prioritásokkal kapcsolatos, valamint a környezetvédelmi, éghajlat-politikai és kapcsolódó tiszta energiára vonatkozó uniós jogszabályok végrehajtásának és átültetésének helyzetével kapcsolatos szervezeti kommunikáció költségeit is;
- b) tanulmányok, felmérések, modellek és forgatókönyvek készítése;
- c) a program által nem támogatott projektek, valamint szakpolitikák, programok és jogszabályok előkészítése, végrehajtása, nyomon követése, ellenőrzése és értékelése;
- d) szakmai műhelyek, konferenciák és találkozók szervezése;
- e) hálózatépítés és beváltgyakorlat-platformok létrehozása;
- f) egyéb tevékenységek.

6. cikk

A programhoz társult harmadik országok

- (1) A program nyitva áll az alábbi harmadik országok számára:
  - a) az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) azon tagjai, amelyek az Európai Gazdasági Térség (EGT) tagjai is, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban meghatározott feltételekkel összhangban;
  - b) csatlakozó országok, tagjelölt országok és potenciális tagjelöltek, a szóban forgó országok uniós programokban való részvételének a vonatkozó keretmegállapodásokban és társulási tanácsi határozatokban vagy hasonló megállapodásokban meghatározott általános alapelveivel és általános feltételeivel, valamint az Unió és az említett országok közötti megállapodásokban meghatározott egyedi feltételekkel összhangban;
  - c) az európai szomszédságpolitika hatálya alá tartozó országok, a szóban forgó országok uniós programokban való részvételének a vonatkozó keretmegállapodásokban és társulási tanácsi határozatokban vagy hasonló megállapodásokban meghatározott általános alapelveivel és általános feltételeivel, valamint az Unió és az említett országok közötti megállapodásokban meghatározott egyedi feltételekkel összhangban;
  - d) egyéb harmadik országok az uniós programokban való részvételük feltételeit meghatározó külön megállapodással összhangban, amennyiben a megállapodás:
    - megfelelő egyensúlyt biztosít az uniós programban részt vevő harmadik ország hozzájárulásai és a részvételből fakadó előnyei között;
    - meghatározza a programokban való részvétel feltételeit, beleértve az egyes programokhoz nyújtott pénzügyi hozzájárulást és adminisztratív költségeket. E hozzájárulások a költségvetési rendelet [21. cikkének (5) bekezdésével] összhangban címzett bevételt képeznek;
    - nem ruház a programmal kapcsolatos döntéshozatali hatáskört a harmadik országokra;

- biztosítja az Unió jogát a hatékony és eredményes pénzgazdálkodáshoz és pénzügyi érdekeinek védelméhez.
- (2) Abban az esetben, amikor egy harmadik ország nemzetközi megállapodás alapján elfogadott határozat vagy más jogi eszköz szerint részt vesz a programban, biztosítani kell, hogy az engedélyező tisztviselő, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és az Európai Számvevőszék megkapják a hatáskörük hiánytalan gyakorlásához szükséges jogokat és hozzáférést. Az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) esetében e jogok kiterjednek arra, hogy az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) által lefolytatott vizsgálatokról szóló 883/2013/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban e Hivatal vizsgálatokat – többek között helyszíni ellenőrzéseket és szemléket – végezhet.

7. cikk

Más uniós programokkal fennálló szinergiák

A program végrehajtása során biztosítani kell az összhangot és szinergiákra kell törekedni a program és az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap, a Horizont Európa, a Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz és az InvestEU Alap között, különösen a stratégiai természetvédelmi projektek és a stratégiai integrált projektek keretében, és támogatni kell a program keretében kialakított megoldások terjesztését és tág körű alkalmazását.

8. cikk

Az uniós finanszírozás végrehajtása és formái

- (1) A programot a költségvetési rendelettel összhangban lévő közvetlen irányítással, vagy a költségvetési rendelet [61. cikke (1) bekezdésének c) pontjában] említett szervek bevonása mellett közvetett irányítással kell végrehajtani.
- (2) A program a költségvetési rendeletben meghatározott bármely formában – különösen vissza nem térítendő támogatás, pénzdíj és közbeszerzés formájában – nyújthat finanszírozást. Vegyesfinanszírozási műveletek keretében finanszírozási eszköz formájában is nyújtható finanszírozás.

II. FEJEZET JOGOSULTSÁG

9. cikk

Vissza nem térítendő támogatások

A program keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatások odaítélésére és kezelésére a költségvetési rendelet VIII. címével összhangban kerül sor.

10. cikk

Támogatható intézkedések

- (1) Kizárólag a 3. cikkben említett célkitűzéseket végrehajtó intézkedések finanszírozhatók.
- (2) Vissza nem térítendő támogatás a következő típusú intézkedésekhez nyújtható:

- a) a 4. cikk (1) bekezdésének a) pontjában említett alprogram keretébe tartozó stratégiai természetvédelmi projektek;
  - b) a 4. cikk (1) bekezdése b) pontjában, valamint (2) bekezdése a) és b) pontjaiban említett alprogramok keretébe tartozó stratégiai integrált projektek;
  - c) technikai segítségnyújtási projektek;
  - d) hagyományos projektek;
  - e) a 3. cikk (1) bekezdésében meghatározott általános célkitűzés megvalósításához szükséges bármely egyéb intézkedés.
- (3) A „Természet és biológiai sokféleség” alprogram keretébe tartozó, a 92/43/EGK és a 2009/147/EK irányelvnek megfelelően a Natura 2000 területek kezelésével, helyreállításával vagy nyomon követésével foglalkozó projektek a 92/43/EGK irányelv alapján létrehozott prioritizált intézkedési keretekkel összhangban támogatandók.
- (4) Nyújtható vissza nem térítendő támogatás az Unión kívüli intézkedésekhez is, amennyiben azok az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzések elérését szolgálják, és az Unión kívül végrehajtott tevékenységek a tagállami területeken megvalósított cselekvések eredményességének biztosításához szükségesek.
- (5) Működési támogatás nyújtható az uniós jogszabályok és szakpolitikák kidolgozásában, végrehajtásában és érvényesítésében szerepet játszó, elsősorban a környezetvédelem vagy az éghajlat-politika — ideértve a tiszta energiákra való átállást is — terén tevékenykedő, nem profitorientált szervezetek működéséhez.

11. cikk

Részvételre jogosult jogalanyok

- (1) A költségvetési rendelet 197. cikkében említett feltételeken túl a (2)–(3) bekezdésben foglalt részvételi feltételek alkalmazandók.
- (2) Az alábbi jogalanyok jogosultak részvételre:
- a) az alábbi országok vagy területek bármelyikében letelepedett jogalanyok:
    - 1. tagállamok vagy azokhoz kapcsolódó tengerentúli ország vagy terület;
    - 2. a programhoz társult harmadik országok;
    - 3. a munkaprogramban szerepeltetett harmadik országok a (4)–(6) bekezdésben foglalt feltételekkel;
  - b) bármely nemzetközi szervezet vagy az uniós jog alapján létrehozott bármely jogalany.
- (3) Természetes személyek nem jogosultak részvételre.
- (4) A programhoz nem társult harmadik országban letelepedett jogalanyok olyan kivételes esetben támogathatók, amikor ez szükséges egy olyan intézkedés céljainak eléréséhez, amely az Unióban végzett tevékenységek sikerességét garantálja.
- (5) Támogathatók a legalább három olyan független szervezeten alapuló konzorciumban részt vevő jogalanyok, amelyek különböző tagállamokban vagy azokhoz kapcsolódó tengerentúli országokban vagy területeken vagy a programhoz társult harmadik országokban vagy más harmadik országokban telepedtek le.

- (6) A programhoz nem társult harmadik országban letelepedett jogalanyok elviekben viselik részvételük költségeit.

12. cikk
Pályázati felhívások

A költségvetési rendelet 188. cikkének sérelme nélkül az I. mellékletben felsorolt szervek pályázati felhívás kiírása nélkül is részesíthetők támogatásban.

13. cikk
Odaítélési feltételek

Az odaítélési feltételeket a pályázati felhívások határozzák meg, figyelembe véve az alábbiakat:

- a) A program által finanszírozott projektek nem veszélyeztethetik a program környezetvédelmi, éghajlat-politikai, valamint kapcsolódó tiszta energiákra vonatkozó célkitűzéseit, és lehetőség szerint támogatniuk kell a zöld közbeszerzés használatát.
- b) Elsőbbséget kell biztosítani a járulékos előnyökkel járó, valamint a 4. cikkben említett alprogramok közötti szinergiákat előmozdító projektek számára.
- c) Elsőbbséget kell biztosítani a legjobban megismételhető és az állami- vagy a magánszféra körében legjobban terjeszthető, illetve a legtöbb beruházást vagy finanszírozást mozgósító (katalizátor-) projektek számára.
- d) Biztosítani kell a hagyományos projektek megismételhetőségét.
- e) A program, annak elődei vagy más uniós alapok által támogatott projektek eredményeire épülő, illetve azok terjesztésére vagy megisméltésére képes projekteknek pluszpontokat kell adni az értékelésük során.
- f) Adott esetben különös tekintettel kell lenni a speciális szükségletekkel rendelkező vagy sérülékeny földrajzi területek, pl. a környezetvédelmi kihívásokkal vagy természeti hátrányokkal küzdő, a határ- vagy a legkülső területek projektjeire.

14. cikk
Földvásárláshoz kapcsolódó elszámolható költségek

A költségvetési rendelet 186. cikkében meghatározott feltételeken túl a földvásárláshoz kapcsolódó költségek az alábbi feltételek teljesülése esetén jogosultak támogatásra:

- a) a vásárlás hozzájárul a 92/43/EGK irányelv 3. cikkének megfelelően létrehozott Natura 2000 hálózat integritásának javításához, megőrzéséhez és helyreállításához, többek között az összekapcsoltság javításához folyosók, lépőkövek vagy más zöldinfrastruktúra-elemek létrehozásán keresztül;
- b) a földvásárlás a kitűzött természetvédelmi cél elérésének egyetlen vagy legköltséghatékonyabb módja;
- c) a megszerzett földterület hosszú távon a program konkrét célkitűzéseivel összhangban lévő használatra lesz fenntartva,
- d) az érintett tagállam átruházás révén vagy más módon hosszú távon biztosítja az ilyen földterület természet-megőrzési célú használatát.

15. cikk

Kumulatív, kiegészítő és kombinált finanszírozás

- (1) Egy másik uniós program keretében hozzájárulásban részesült intézkedés azzal a feltétellel kaphat hozzájárulást e programból is, hogy a hozzájárulások nem ugyanazokat a költségeket fedezik. Az egyes uniós programokból nyújtott hozzájárulásokra a megfelelő program szabályai alkalmazandók. A kumulatív finanszírozás összege nem haladhatja meg az intézkedés elszámolható költségeinek összegét, és a különböző uniós programokból nyújtott támogatás a támogatási feltételeket meghatározó dokumentumoknak megfelelően arányosan számítandó ki.
- (2) A kiválósági pecsétet elnyert intézkedések, valamint az alábbi, kumulatív feltételeknek megfelelő intézkedések:
  - a) amelyek értékelésre kerültek a program szerinti pályázati kiírás keretében;
  - b) megfelelnek a szóban forgó pályázati kiírás minimális minőségi elvárásainak;
  - c) a szóban forgó pályázati kiírás alapján forráshiány miatt nem támogathatók,

részesülhetnek támogatásban az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Szociális Alap+ vagy az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap forrásaiból az (EU)XX [a közös rendelkezésekről szóló] rendelet [67]. cikkének (5) bekezdésével és az (EU)XX [a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról szóló] rendelet [8]. cikkével összhangban, amennyiben az érintett program célkitűzéseivel konzisztensek. A támogatást nyújtó Alap szabályai irányadóak.

III. FEJEZET VEGYESFINANSZÍROZÁSI MŰVELETEK

16. cikk

Vegyesfinanszírozási műveletek

E program keretében a vegyesfinanszírozási műveleteket az [InvestEU rendelettel] és a költségvetési rendelet X. címével összhangban kell végrehajtani.

IV. FEJEZET TERVEZÉS, NYOMON KÖVETÉS, JELENTÉSTÉTEL ÉS ÉRTÉKELÉS

17. cikk

Munkaprogram

- (1) A programot a költségvetési rendelet 110. cikkében említett, legalább két többéves munkaprogramon keresztül kell végrehajtani. A munkaprogram adott esetben meghatározza a vegyesfinanszírozási műveletekre fenntartott teljes összeget.
- (2) A többéves munkaprogram a 3. cikkben előírt célkitűzésekkel összhangban meghatározza a következőket:
  - a) a források elosztása az egyes alprogramokon belül a különböző szükségletek és finanszírozási formák között;
  - b) azon projekt témák, illetve konkrét szükségletek, amelyekre előzetes forráselosztás alkalmazandó a 10. cikk (2) bekezdésének c) és d) pontjaiban említett projektek esetében;

- c) azon céltervek, amelyekhez támogatás kérelmezhető a 10. cikk (2) bekezdésének b) pontjában említett projektek esetében;
- d) a projektek végrehajtásának maximális elszámolhatósági időszaka.

18. cikk

Nyomon követés és jelentéstétel

- (1) A 3. cikkben meghatározott célok megvalósítása terén tett előrelépésekről történő jelentéstételhez használandó mutatókat a II. melléklet tartalmazza.
- (2) A programcélok megvalósítása felé tett haladás hatékony értékelése érdekében a Bizottság felhatalmazást kap arra, hogy a 21. cikknek megfelelően felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el a II. melléklet módosítására vonatkozóan a mutatók felülvizsgálata vagy kiegészítése céljából, amennyiben azt szükségesnek ítéli, valamint kiegészítse e rendeletet a nyomonkövetési és értékelési keret létrehozására vonatkozó előírásokkal.
- (3) A teljesítményjelentési rendszer biztosítja, hogy a program végrehajtásának nyomon követésére vonatkozó adatokat és az eredményeket hatékonyan, eredményesen és időben összegyűjtsék. Ennek érdekében arányos jelentéstételi kötelezettségeket kell előírni az uniós források kedvezményezettjei számára, hogy minden konkrét környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzés kapcsán összesíthető projektszintű teljesítmény- és hatásmutatók álljanak rendelkezésre, többek között a Natura 2000 hálózat és egyes légköri szennyező anyagok, így a CO₂ esetében is.
- (4) A Bizottság rendszeresen felülvizsgálja és jelenti az éghajlathoz és a biológiai sokféleséghez kapcsolódó célok horizontális érvényesítésével kapcsolatos helyzetet, kitérve e kiadások összegére. Uniós éghajlat-politikai markerek segítségével kell nyomon követni, hogy ez a rendelet miként járult hozzá az éghajlat-politikai célokra meghatározott 25 %-os költségvetési ráfordításhoz. A biológiai sokféleségre fordított kiadásokat külön markerkészlettel kell nyomon követni. Az említett nyomonkövetési módszereket kell használni az éghajlat-politikai, illetve a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célokhoz várhatóan hozzájáruló kötelezettségvállalási előirányzatok számszerűsítésére a 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó többéves költségvetési keretben a megfelelő bontási szinten. A kiadásokat évente be kell mutatni a költségvetési programindoklásban. A programnak az uniós éghajlat-politikai és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célokhoz való hozzájárulásáról rendszeresen be kell számolni az értékelések és az éves jelentések alkalmával.
- (5) A Bizottság értékeli, hogy milyen szinergiák állnak fenn a program és más kiegészítő uniós programok, illetve a program alprogramjai között.

19. cikk

Értékelés

- (1) Az értékeléseket időben el kell végezni ahhoz, hogy a döntéshozatali folyamatban felhasználhatók legyenek.
- (2) A program időközi értékelését a program végrehajtásáról rendelkezésre álló elegendő információ birtokában, de legkésőbb négy évvel a program végrehajtásának kezdetét követően kell elvégezni.

- (3) A program végrehajtásának végén, de legkésőbb az 1. cikk második franciabekezdésében meghatározott időszak végét követő négy év elteltével a Bizottság elvégzi a program végső értékelését.
- (4) A Bizottság az értékelések megállapításait saját észrevételei kíséretében közli az Európai Parlamenttel, a Tanáccsal, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával.

V. FEJEZET ÁTMENETI ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

20. cikk

Tájékoztatás, kommunikáció és közzététel

- (1) Az uniós finanszírozás címzettjei elismerik az uniós finanszírozás eredetét, és (különösen az intézkedések és azok eredményeinek népszerűsítésekor) gondoskodnak annak láthatóságáról azáltal, hogy következetes, hatékony és arányos módon célzott információkat juttatnak el többféle közönségnek, köztük a médiának és a nyilvánosságnak.
- (2) A Bizottság tájékoztatási és kommunikációs tevékenységeket végez a programhoz, valamint annak intézkedéseivel és eredményeivel kapcsolódóan. A programhoz allokált pénzügyi forrásokat ezenfelül az Unió azon politikai prioritásaira vonatkozó intézményi kommunikáció költségeinek fedezésére is kell fordítani, amelyek kapcsolódnak a 3. cikkben említett célkitűzésekhez.

21. cikk

A felhatalmazás gyakorlása

- (1) A felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozóan a Bizottság részére adott felhatalmazás gyakorlásának feltételeit ez a cikk határozza meg.
- (2) A Bizottságnak a 18. cikk (2) bekezdésében említett, felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadására vonatkozó felhatalmazása a 2028. december 31-ig terjedő időszakra szól.
- (3) Az Európai Parlament vagy a Tanács bármikor visszavonhatja a 18. cikk (2) bekezdésében említett felhatalmazást. A visszavonásról szóló határozat megszünteti az abban meghatározott felhatalmazást. A határozat az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő napon, vagy a benne megjelölt későbbi időpontban lép hatályba. A határozat nem érinti a már hatályban lévő, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok érvényességét.
- (4) Felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadása előtt a Bizottság a jogalkotás minőségének javításáról szóló, 2016. április 13-i intézményközi megállapodásban foglalt elveknek megfelelően konzultál az egyes tagállamok által kijelölt szakértőkkel.
- (5) A Bizottság a felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadását követően haladéktalanul és egyidejűleg értesíti arról az Európai Parlamentet és a Tanácsot.
- (6) A 18. cikk (2) bekezdése értelmében elfogadott felhatalmazáson alapuló jogi aktus csak akkor lép hatályba, ha az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a jogi aktusról való értesítését követő két hónapon belül sem az Európai Parlament, sem a Tanács nem emelt ellene kifogást, illetve ha az említett időtartam lejártát megelőzően mind az Európai Parlament, mind a Tanács arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy nem fog

kifogást emelni. Az Európai Parlament vagy a Tanács kezdeményezésére ez az időtartam két hónappal meghosszabbodik.

22. cikk
Hatályon kívül helyezés

Az 1293/2013/EU rendelet 2021. január 1-től kezdődően hatályát veszti.

23. cikk
Átmeneti rendelkezések

- (1) Ez a rendelet nem érinti a 614/2007/EK és az 1293/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet³⁹ szerinti intézkedések lezárásig történő folytatását vagy módosítását, és az 1293/2013/EU rendelet továbbra is alkalmazandó a szóban forgó intézkedésekre azok lezárásáig.
- (2) A program költségvetése fedezheti a program és a 614/2007/EK rendelet, valamint az 1293/2013/EU rendelet alapján elfogadott intézkedések közötti átmenet biztosításához szükséges technikai és adminisztratív segítségnyújtással kapcsolatos kiadásokat is.
- (3) A 2027. december 31-ig be nem fejezett intézkedésekkel kapcsolatos igazgatási feladatok ellátása céljából szükség esetén előirányzatok állíthatók be a 2027 utáni költségvetésbe az 5. cikk (4) bekezdésében meghatározott kiadások fedezésére.
- (4) Az 1293/2013/EU rendelet által létrehozott finanszírozási eszközökből befolyó bevételek beruházhatók [az InvestEU Alap] alapján létrehozott finanszírozási eszközökbe.
- (5) A 614/2007/EK rendelet vagy az 1293/2013/EU rendelet értelmében jogosulatlanul kifizetett összegek visszafizetéséből származó, célhoz kötött bevételeknek megfelelő előirányzatokat a 966/2012/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet⁴⁰ 21. cikkével összhangban a program finanszírozására kell felhasználni.

24. cikk
Hatálybalépés

Ez a rendelet az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

Ez a rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

az Európai Parlament részéről
az elnök

a Tanács részéről
az elnök

³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 614/2007/EK rendelete (2007. május 23.) a környezetvédelmi célú pénzügyi eszközről (LIFE+) (HL L 149., 2007.6.9., 1. o.).

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 966/2012/EU, Euratom rendelete (2012. október 25.) az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról és az 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 298., 2012.10.26., 1. o.).

PÉNZÜGYI KIMUTATÁS

1. A JAVASLAT/KEZDEMÉNYEZÉS FŐBB ADATAI

1.1. A javaslat/kezdeméyzés címe

Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és az 1293/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

1.2. Az érintett szakpolitikai terület(ek) (Programklaszter)

III. Természeti erőforrások és környezetvédelem

1.3. A javaslat/kezdeméyzés a következőre irányul:

új intézkedés

kísérleti projektet / előkészítő intézkedést követő új intézkedés⁴¹

jelenlegi intézkedés meghosszabbítása

egy vagy több intézkedés összevonása vagy átcsoportosítása egy másik/új intézkedésre

1.4. A javaslat/kezdeméyzés indoklása

1.4.1. Rövid vagy hosszú távon kielégítendő szükséglet(ek) a kezdeméyzés végrehajtásának részletes ütemtervével

A rendelet várhatóan 2021. január 1-jén lép majd hatályba.

Végrehajtását megelőzik:

– a jelenleg hatályos program keretében megvalósított előkészítő intézkedések, különösen a „Természet és biológiai sokféleség” alprogram végrehajtásának mihamarabbi megkezdése érdekében;

– egy olyan többéves munkaprogram elfogadása, amely meghatározza finanszírozási típusonként a források alprogramokon belüli elosztását, azon projekttemákat, illetve speciális szükségleteket, amelyekre előzetes forráselosztást kell alkalmazni, a stratégiai integrált projektek keretében támogatható céltervek fajtáit, valamint a projektek végrehajtásának támogathatósági időszakát.

1.4.2. *Az Unió részvételéből származó hozzáadott érték (adódhat többek között a koordinációból eredő előnyökből, a jogbiztonságból, a fokozott hatékonyságból vagy a kiegészítő jellegből). E pontban „az Unió részvételéből származó hozzáadott érték” azt az uniós részvételből adódó értéket jelenti, amely többletként jelentkezik ahhoz az értékhez képest, amely a tagállamok egyedüli fellépése esetén jött volna létre.*

Az uniós szintű fellépés indokai (előzetes)

A program hozzáadott értéke abból a katalizátor-hatásból fakad, amit az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikájának kidolgozására és céljainak megvalósítására gyakorol, ideértve a tiszta energiákra való átállást is.

A környezetvédelmi kérdések, köztük az éghajlatváltozás, jellegükénél fogva átívelnek a politikai, jogi és ember alkotta határokon, és az egyes tagállamok fellépései révén nem

⁴¹ A költségvetési rendelet 58. cikke (2) bekezdésének a) vagy b) pontja szerint.

kezelhetők kielégítő módon. Ezért kifejezetten a környezettel és az éghajlattal, azon belül az energiahatékonysággal és a megújuló energiákkal foglalkozó eszközre van szükség a problémák hatékony kezeléséhez, a szakpolitikák egyeztetésének hiányából fakadó hibalehetőségek kiküszöböléséhez, valamint a környezeti és éghajlat-politikai kérdéseknek az uniós költségvetés különböző területein való, célzott intézkedésekkel történő érvényre juttatásához.

Hatékonyabb végrehajtás érhető el azáltal, hogy a LIFE hozzájárul az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikájának, illetve szabályozásának fejlesztéséhez, végrehajtásához és érvényesítéséhez, biztosítja az uniós szintű koordinációt, valamint uniós platformot kínál a bevált gyakorlatok megosztásához és a hatékony megoldások megismertetéséhez – a tiszta energiákra való áttéréshez is –, hogy azok nagyobb léptékben is megismételhetők legyenek.

A LIFE lehetővé teszi a felelőség jobb megosztását, ugyanakkor szolidaritást mozdít elő az uniós környezetvédelmi javak kezelése és megőrzése terén, mely javak általában közjavak, és nem kiegyenlítettan vannak jelen az Unió területén. A kapcsolódó költségek és előnyök többnyire nem érhetők tetten a piacon, ezért szükség van a terhek elosztására az egységes piac zökkenőmentes működése érdekében.

A LIFE viszonylag kis méretű, konkrét területen egyszeri beruházást igénylő projektekre fókuszál, amelyek felszámolnak valamilyen akadályt, és új megközelítéseket próbálnak ki, ezáltal nagyobb léptékű intézkedéseket mozdítanak elő a környezetvédelmi és az éghajlat-politika főbb uniós finanszírozási eszközökben való érvényesítése mellett.

A stratégiai integrált projektek és stratégiai természetvédelmi projektek révén a program szinergiákat teremt egyrészt az uniós alapok, másrészt az uniós szabályozás végrehajtását szolgáló nemzeti alapok között.

Ezenfelül a LIFE olyan cselekvéseket és intézkedéseket finanszíroz, amelyekre a tagállami források önmagukban nem volnának elegendők. Egyes uniós környezetvédelmi jogszabályok, úgymint az élőhelyvédelmi irányelv és a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló irányelv el is ismerik az uniós finanszírozás szükségességét céljaik eléréséhez.

A várhatóan létrejövő uniós hozzáadott érték (utólagos) a katalizátor-hatásnak, valamint az alábbiaknak köszönhető:

- nemzetközi (pl. a Párizsi Megállapodás) és uniós szinten elfogadott és végrehajtásra kerülő új vagy módosított jogszabályok és szakpolitikák;
- újabb innovatív technológiák, megközelítések és bevált gyakorlatok alkalmazása;
- a környezetvédelmi, éghajlat-politikai és tiszta energiákra vonatkozó célok más szakpolitikákba, valamint állami és magángyakorlatokba való integrálását biztosító sikeres műszaki és szakpolitikai megoldások alkalmazása.

1.4.3. Hasonló korábbi tapasztalatok tanulsága

A LIFE+ program (2007–2013) végső értékelése szerint a program sikeresen mozdította elő az uniós környezetvédelmi szakpolitika és szabályozás végrehajtását, méghozzá jelentős hozzáadott értékkel. Azonban hiányosságokra is rámutatott. Ezek nagy többségét kiküszöbölték a jelenleg hatályos LIFE program (2014–2020) szerkezetén végrehajtott módosítások.

E módosítások hatékonyságát a LIFE nemrég elvégzett félidős értékelése is megvizsgálta. Noha a félidős értékelésre viszonylag korán, a program végrehajtásának korai szakaszában került sor, amikor még csak a 2014-es és 2015-ös projektek indultak be, az értékelés megerősítette, hogy a program várhatóan eredményes, hatásos és releváns lesz, és hozzájárul

az Európa 2020 stratégia megvalósításához. A nyilvános konzultációkhoz hozzászóló érdekeltek túlnyomó többsége szerint a LIFE a környezetvédelmi és éghajlat-politikai prioritások kezelésének nagyon fontos eszköze.

A félidős értékelés tanulságait, valamint a LIFE program korábbi felülvizsgálataiból fakadó ajánlásokat alább foglaljuk össze. Ezek három szemponttal kapcsolatosak: a program relevanciája, koherenciája és hatálya; eredményesség és katalizátor-hatás; hatékonyság és egyszerűsítés. A következtetések egy részét a jelenlegi program végrehajtása során is figyelembe lehetett venni.

(1) Relevancia, koherencia és hatály

- A LIFE program és annak általános célkitűzései relevánsak, és az Unió aktuális környezetvédelmi és éghajlat-politikai prioritásait szolgálják. A jelenleg hatályos LIFE rendeletben meghatározott hat kiemelt terület is megfelel az igényeknek.
- A LIFE projektek mintegy 13 %-a egynél több tematikus területen éreztetni hatását. Az ilyen átfedések szinergikusak, mivel a természeti erőforrások kölcsönhatásait figyelembe vevő többcélú projektek hatékonyabbak. Kombinált hatásukat az értékelés során pluszpontok odaítélésével ismerik el.
- A költségvetés kis mérete, a célzott szakpolitikai célok léptéke és az új kihívások miatt a programozási időszak végéig nem lehet minden témával kielégítően foglalkozni. Az összes környezetvédelmi és éghajlat-politikai probléma visszafordításához elegendő kritikus hatáshoz jelentősen növelni kellene a költségvetést.
- Másfelől a program tematikájának szűkítése meghatározó következményekkel járna egyes prioritásainak megvalósítására nézve (pl. erőforrás-hatékonyság, víz- és levegőminőség, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, természet és biológiai sokféleség, a tengeri élővilág megőrzése stb.).
- A LIFE és a más uniós programok által nyújtott finanszírozás közötti átfedések (pl. a Horizont 2020 keretében támogatott demonstrációs projektek esetében) szinergiákat teremtenek, mivel a programok céljai és tevékenységei kapcsolódnak egymáshoz, csak léptékükben és jellegükben különböznek. Egyes területeken (úgy mint természet és biológiai sokféleség, tengeri ökoszisztémák) a program szerepe egyedülálló és döntő fontosságú. Más esetekben lényegesek a szinergiák és a kiegészítő hatások, különösen a kutatási, a kohéziós és a vidékfejlesztési programok esetében. Mindezek ellenére a szinergiák a jövőben tovább fokozhatók.

(2) Eredményesség és katalizátor-hatás

- A különböző támogatási formák (hagyományos projektek, integrált projektek, az utóbbiakhoz, az előkészítő projektekhez és a civil szervezetek támogatásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás) hatékony mechanizmusoknak tűnnek.
- A nagy földrajzi területen egységes végrehajtást biztosító integrált projektek jelentős potenciált mutatnak a LIFE katalizátor-hatásának fokozására. A 2014–2016-os időszakban az integrált projektekre fordított EUR 251,7 millió LIFE-finanszírozás hozzávetőleg összesen EUR 5,7 milliárd környezetvédelmi és éghajlat-politikai beruházást mozgósított. Ez azt jelenti, hogy a LIFE költségvetéséből kiadott minden euró 22 eurót vonzott be más forrásokból összehangolt környezetvédelmi és éghajlat-politikai intézkedésekre.
- Az energiahatékonysággal kapcsolatos kísérleti magánfinanszírozási eszköz (PF4EE) célja a pénzügyi intézmények kapacitásának növelése olyan hiteltermékek kialakítása és tesztelése terén, amelyek a magánszektor energiahatékonysági beruházásaira használhatók fel. Az eszköz iránt élénk érdeklődés mutatkozik, ezért a kísérleti szakasz után uniós programok

által előmozdított finanszírozási eszközökön keresztül bővíteni lehetne az energiahatékonysági hitelek használatát. Különösen hasznos lehet ehhez az InvestEU Alap.

- A Régiók Bizottsága szorgalmazta, hogy a LIFE nagyobb mértékű komplementaritást biztosítson a PF4EE és más finanszírozási eszközök között.
- A szintén kísérleti Természetitőke-finanszírozási Eszköz (NCFF) bevétel-termelő vagy költség-megtakarító hatású természetvédelmi és éghajlat-politikai intézkedésekhez nyújt hiteleket, részvényeket vagy garanciákat. Célja reprodukálható, bankképes műveletek körét létrehozni, melyek „bizonyítékként” szolgálnak, vagyis igazolják a potenciális befektetők számára a biodiverzitáshoz és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz kapcsolódó célkitűzésekkel közvetlenül foglalkozó műveletek vonzerejét. Ennek az eszköznek az igénybevétele egyelőre csekély, egyrészt mert az ilyen beruházások hozamának értékelésére használt banki gyakorlatok kiigazításra szorulnak, másrészt mivel a projektkérelmek minősége nem volt megfelelő. A LIFE félidős értékelését követően kiigazításokra került sor, hogy javuljon az eszköz láthatósága és valóban működőképesse váljon a technikai segítségnyújtási eszköz. Ezek következtében javult a tőkeáramlás. Még megoldásra váró kérdés e pénzügyi támogatás kiegészítése célzott támogatásokkal (vegyesfinanszírozás).
- A közbeszerzési szerződések értékes eszköznek bizonyultak a környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályok és szakpolitikák előkészítésének, valamint végrehajtásának célzott támogatásához. Katalizátor-hatásuk jelentős.

(3) Hatékonyság és egyszerűsítés

- Az irányításnak a Bizottságtól a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökségre való átruházása költség-megtakarításokat eredményezett és javította a program hatékonyságát. A támogatások kezelésével járó nagy számú homogén és egységesített művelet végrehajtása így méretgazdaságosnak bizonyult.
- Más uniós programokhoz viszonyítva a LIFE hatékony. Kezelése relatív értelemben olcsóbb más hasonló programokénál (pl. COSME és Horizont 2020). Az irányítás során a projektmonitoringhoz külső segítséget vettek igénybe, így rendkívül magas lett a sikeres projektek aránya és nagyon alacsony a hibaarány (2017-ben 0,25 %, ami az összes uniós programot tekintve a legalacsonyabb).

További lehetőségek:

- A projektek erőteljesebb terelése a kulcsprioritások felé javítaná a program fókuszát és teljesítményét. Különösen igaz ez a „Környezetvédelem” alprogramra, amelynek keretében a tematikus prioritásokat a rendelet hétéves időszakra határozza meg. A hétéves programozási időszak folyamán felmerülő új prioritások (ilyen a körforgásos gazdaság és a kapcsolódó területek, pl. a műanyagok ügye) vagy a – pályázatok útján, alulról építkező megközelítéssel kiválasztott – projektek által nem megfelelően kezelt egyéb prioritások figyelembevételére ezért adott esetben nem lehet elegendő számú beavatkozást finanszírozni.
- A kedvezményezettek szerint túl nagy az adminisztratív teher. Egyszerűsíteni kell a rendeletet, valamint a kérelmezési és a jelentéstételi eljárást. Egyes egyszerűsítési intézkedésekre már sor került, mások tesztelés alatt állnak.
- Egyes tagállamokban a programnak kevés kedvezményezettje van. Ez gyengítheti a katalizátor-hatást. A nemzeti forráselosztás használata nem bizonyult hatékonynak e probléma kezelésére, mivel az aktívabb országok részvételének határt szabott, de a lemaradók részvételét nem fokozta. Ezért ezt a gyakorlatot 2018-tól nem alkalmazzuk. A 2014-ben bevezetett kapacitásépítő támogatások még folyamatban vannak, és értékelésük még korai

volna, ám az eredmények vegyesnek tűnnek. Az egyenlőtlen részvétel kezelésére más módokat kell találni.

- A LIFE katalizátor-hatása annál nagyobb, minél nagyobb mértékben ismétlik meg a projektek eredményeit. Egy 2016-os jelentés arra hívja fel a figyelmet, hogy noha a projektek kb. háromnegyede potenciálisan megismételhető, a valóság ettől lényegesen elmarad. A kedvezményezettek szerint elsősorban az anyagi fedezet, a döntéshozók elkötelezettsége és tenni akarása, a megfelelő tájékoztatás és kommunikáció, valamint a beruházás-tervezés hiányzik ehhez.

1.4.4. Egyéb releváns eszközökkel való összeegyeztethetőség és lehetséges szinergia

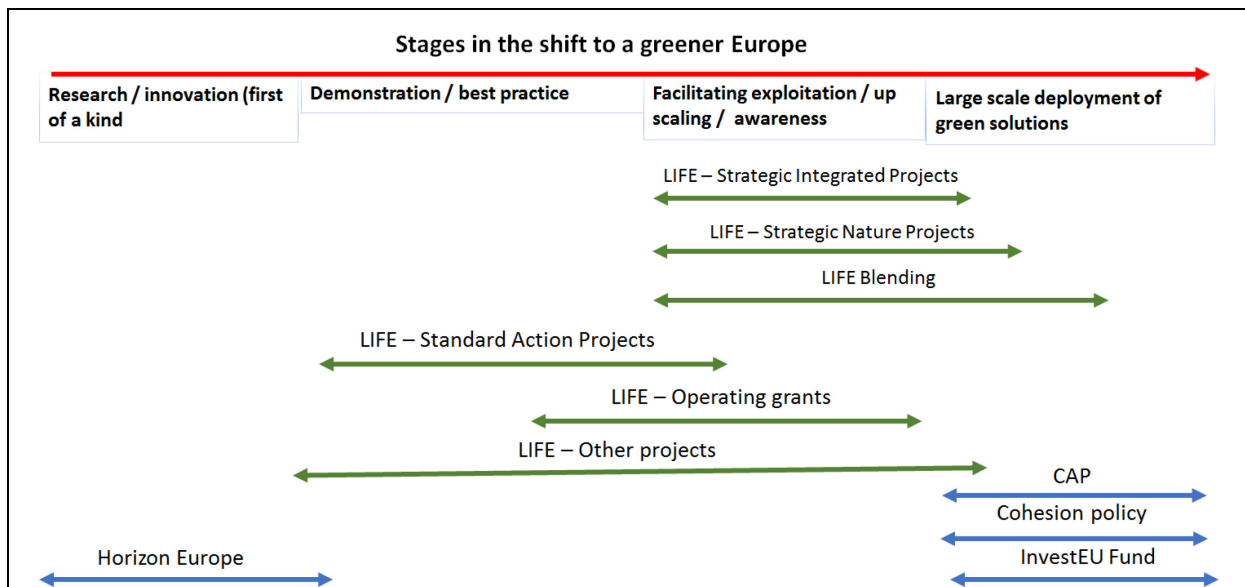
A LIFE program az egyetlen olyan uniós alap, amely teljes egészében környezetvédelmi és éghajlat-politikai célokra fordítható, ideértve a tiszta energiákra való átállást is. Félúton helyezkedik el a kutatást és innovációt támogató uniós programok és az intézkedések széles körű terjesztését célzó uniós programok között (lásd az alábbi 1. ábrát).

Az 1. ábrának megfelelően az első, „*kutatás/innováció*” szakasz a tudományos ismereteket bővítő elsődleges kutatást, valamint az innovációk életképességét igazoló technológiai demonstrációt takar. A LIFE ezt a területet nem fedi le, eltekintve az olyan kis léptékű kutatásoktól, amelyek más projektcélokat szolgálnak. A második szakasz, vagyis a „*demonstráció/bevált gyakorlatok*” az új technológiák, megközelítések vagy szakpolitikák hatékonyságának tesztelésére, bemutatására és irányítására koncentrál a szakpolitika végrehajtása érdekében. A LIFE által támogatott intézkedések elsősorban ebbe a szakaszba tartoznak, különösen a hagyományos projektek esetében. Ezenfelül a LIFE a harmadik szakaszban „*hasznosítás megkönnyítése/terjesztés és tudatosság*” témájú tevékenységeket is támogat stratégiai integrált projektek keretében és a tiszta energiákra való átállás területén. Az ebben a szakaszban lévő projektek a megfelelő technológiák és megközelítések széles körű alkalmazását készítik elő. A negyedik, „*környezetbarát megoldások nagyszabású finanszírozása*” szakaszban történik a megbízható, de kellő finanszírozáshoz nem jutó technológiák és megközelítések támogatása. A LIFE az ilyen széles körű alkalmazás finanszírozásával nem foglalkozik.

Noha a LIFE program intézkedései konkrét gyakorlati problémákra keresnek megoldást, a program legjelentősebb eredménye az a közvetett katalizátor-hatás, amelyet a fenntartható termelést, elosztást és fogyasztási szokásokat beindító, terjesztő vagy gyorsító kis léptékű intézkedések támogatásával ér el, méghozzá a következő módokon:

- a bevált gyakorlatok és az ismeretek cseréjének, illetve fejlesztésének előmozdítása;
- kapacitásépítés, valamint a környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályok és szakpolitikák végrehajtásának felgyorsítása;
- a kisléptékű technológiák és megoldások tesztelésének elősegítése; valamint
- a más forrásokból származó finanszírozás mobilizálása.

1. ábra: A LIFE, illetve más főbb EK-programok és alapok hatálya

Forrás: Európai Bizottság

A hatásvizsgálat is megerősíti a LIFE félidős értékelésének azon megállapítását, hogy a környezetvédelmi és éghajlat-politika végrehajtási és fejlesztési finanszírozási szakaszai közötti átfedések szinergikusak (1. ábra).

Szinergiákat kell kialakítani [az InvestEU Alap], különösen annak fenntartható infrastruktúrákkal foglalkozó kerete, [a Horizont Európa, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Szociális Alap+, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap] között.

A LIFE rendeltetése olyan technológiák, megközelítések és bevált gyakorlatok demonstrációját támogatni, amelyek megismételhetők és nagyobb ívű programokban terjeszthetők. A LIFE stratégiai integrált projektek más európai, nemzeti, regionális és magánalapokat mozgósítanak kulcsfontosságú környezet- és éghajlat-védelmi tervek végrehajtása érdekében (pl. vízgyűjtő-gazdálkodási tervek, tiszta levegőt tervek stb.). A „Természet és biológiai sokféleség” terén a stratégiai természetvédelmi projektek koherens cselekvési programokat hajtanak végre a természeti és biológiai sokféleségre vonatkozó uniós célkitűzések más szakpolitikákban és finanszírozási eszközökben való érvényesítése érdekében, többek között a 92/43/EGK irányelv alapján létrehozott prioritizált intézkedési keretek összehangolt végrehajtása révén. E projektek célja a „Természet és biológiai sokféleség” alprogram célkitűzéseire rendelkezésre álló erőforrások koordinálása, ezáltal a téma érvényesítésének fokozása.

A hatásvizsgálat a program hatálya kapcsán azt állapította meg, hogy a nagyobb szinergia kialakítására, illetve a hézagok és átfedések csökkentésére két lehetőség kínálkozik:

Elsőként: a LIFE „Éghajlat-politika” alprogramjához hasonló céljaikra és szakaszra tekintettel a tiszta energiára való áttérést támogató intézkedések integrálása, aminek köszönhetően javulna a program általános koherenciája, valamint az Unió környezetvédelmi, éghajlat-politikai vagy kapcsolódó tiszta energiáról szóló jogszabályai, illetve szakpolitikája végrehajtásában tetten érhető szinergia.

Másodikként: a BEST finanszírozásának⁴² a LIFE „Természet és biológiai sokféleség” alprogram keretében történő folytatása, ami kiküszöbölné a legkülső régiók és a tengerentúli országok és területek biológiai sokféleségének támogatása tekintetében fennálló hiányosságot, és tovább fokozná a BEST keretében elért szinergiákat.

1.5. Az intézkedés és a pénzügyi hatás időtartama

határozott időtartam

2021. január 1-jétől 2027. december 31-ig

Pénzügyi hatás: 2021-től 2027-ig a kötelezettségvállalási előirányzatok esetében és 2021-től 2036-ig a kifizetési előirányzatok esetében.

határozatlan időtartam

Beindítási időszak: ÉÉÉÉ-től/-től ÉÉÉÉ-ig

azt követően: rendes ütem.

1.6. Tervezett irányítási módszer(ek)⁴³

Bizottság általi **közvetlen irányítás**

a Bizottság szervezeti egységein keresztül, ideértve az uniós küldöttségek személyzetét

végrehajtó ügynökségen keresztül

Megosztott irányítás a tagállamokkal

Közvetett irányítás a költségvetés végrehajtásával kapcsolatos feladatoknak a következőkre történő átruházásával:

harmadik országok vagy az általuk kijelölt szervek

nemzetközi szervezetek és ügynökségek (nevezze meg)

az EBB és az Európai Beruházási Alap

a költségvetési rendelet 70. és 71. cikkében említett szervek

közjogi szervek

magánjog alapján működő, közfeladatot ellátó szervek, olyan mértékben, amennyiben megfelelő pénzügyi garanciákat nyújtanak

a valamely tagállam magánjoga alapján működő, köz- és magánszféra közötti partnerség végrehajtásával megbízott és megfelelő pénzügyi garanciákat nyújtó szervek

az EUMSZ V. címének értelmében a KKBP terén konkrét fellépések végrehajtásával megbízott, és a vonatkozó alap-jogiaktusban meghatározott személyek.

⁴² Konkrét jogalap hiányában a program finanszírozásáról a költségvetési hatóság évente határoz. 2018-ban előkészítő intézkedések kaptak finanszírozást. A költségvetési rendelet értelmében az előkészítő intézkedések célja javaslatok előkészítése jövőbeni fellépések elfogadása érdekében. Ezek legfeljebb három egymást követő évben szerepelhetnek a költségvetésben. Ebből következik, hogy finanszírozási keretet kell megállapítani a BEST 2020-on túli folytatásához.

⁴³ Az egyes irányítási módszerek ismertetése, valamint a költségvetési rendeletre való megfelelő hivatkozások megtalálhatók a Költségvetési Főigazgatóság honlapján (BudgWeb): <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

Egynél több irányítási módszer feltüntetése esetén kérjük, adjon részletes felvilágosítást a „Megjegyzések” rovatban.

Megjegyzések:

A program végrehajtását a Bizottság részben átruházhatja egy végrehajtó ügynökségre, figyelemmel az ezzel kapcsolatos költség-haszon elemzés eredményeire és a szükséges határozatok meghozatalára.

Közvetett irányításra eseti alapon, a programköltségvetés korlátozott része tekintetében kerülhet sor, ha erre nemzetközi szervezetek, az Európai Beruházási Bank, az Európai Beruházási Alap vagy más szervezetek megbízást kapnak. Ez a szóban forgó feladatok jellegének függvénye.

2. IRÁNYÍTÁSI INTÉZKEDÉSEK

2.1. A nyomon követésre és a jelentéstételre vonatkozó rendelkezések

Gyakoriság és feltételek

A félidős értékelés úgy ítélte meg, hogy a jelenlegi nyomon követés és értékelés túlnyomórészt eredményes és hatékony.

A LIFE+ projektek utólagos értékelései és helyszíni nyomon követése alapján az alapok felhasználása a projektek nagyon magas arányában igen eredményes, a program hibaaránya – vagyis a kockázattal érintett összeg – jóval a 2 %-os lényegességi küszöb alatt marad, és folyamatosan csökken. 2012-ben a hibaarány 100 kiadott eurónként 2,27 EUR, 2015-ben már csak 1,24 EUR, 2016-ban 0,44 EUR és 2017-ben elérte az összes uniós program közül a legalacsonyabb, 0,25 EUR szintet.

A program nyomon követése a korábbi programok tanulságaira épül, két szinten valósul meg, nevezetesen:

1. projektszinten és
2. programszinten.

1. A javaslatokban fel kell tüntetni a projektszinten várható eredményeket. Az eredmények megjelenítése előre meghatározott fő teljesítménymutatók segítségével történik. A mutatókat projektszinten a megfigyelőcsoport és a projektfelelős hagyja jóvá, ezek szolgálnak a projekt előrehaladásának értékelésére. A mutatókat rendszeresen naprakésszé teszik. A félidős, majd a végső értékelés keretében az elért értékeket a vártakkal vetik össze.

A környezettel, természettel és biológiai sokféleséggel, valamint éghajlattal kapcsolatos projekteket a Bizottság munkatársai legalább évente személyesen ellenőrzik. A kedvezményezett visszajelzést kap, ami alapján javíthatja teljesítményét. Az egyes projektek kezdetekor rövid jelentés formájában nyomonkövetési aktát nyitnak, amely tartalmazza a projekt leírását, a tevékenységek és a várt teljesítések, illetve eredmények összefoglalását. A megfigyelőcsoport éves látogatásai betekintést adnak a projekt végrehajtásába, és lehetőséget kínálnak a problémák korai felismerésére, majd kezelésére. Mindez hozzájárul a projektek nagy arányú sikerességéhez és a program alacsony hibaarányához.

A végső jelentés mellett minden projekthez be kell nyújtani egy tervet a LIFE finanszírozás utáni működésről, ismertetve ebben többek között a várt hatásokat, amelyek alapján értékelhető a projekt eredményeinek fenntarthatósága. Az utólagos nyomonkövetési látogatások jelenlegi gyakorlatát folytatni kell. Ez tájékoztatást ad a projektek megismételhetőségéről egy év elteltével, és hozzájárul a program katalizátor-hatásának értékeléséhez.

2. Programszinten többéves munkatervek határozzák meg a tematikus prioritásokat és konkrét célokat, ideértve a várt eredményeket is (pl. stratégiai integrált projektek várt száma, a Natura 2000 területek vagy a vízgyűjtő kerületek lefedettsége LIFE projektek által). Az évenkénti pályázati felhívások lezárásakor a Bizottság megvizsgálja, hogy adott tevékenységi területen elegendő számú projektet támogattak-e, és ha a félidős célértékek eléréséhez szükséges, kiigazításokat hajt végre.

Az egyes prioritások kapcsán elért eredményeket klasztertalálkozókon mutatják be és tematikus jelentésekben foglalják össze. Egyebek mellett ezeket használják fel az eredmények népszerűsítése, valamint a szakpolitika későbbi alakítása és végrehajtása érdekében.

A program katalizátor-hatását különösen nehéz értékelni egyrészt a finanszírozott intézkedések sokfélesége miatt, és másrészt azért, mert a katalizátor-hatás főleg a projektek lezárását követően, hosszú távon jelenik meg. Ezért egyensúlyra kell törekedni egyfelől az adatok részletessége és relevanciája, másfelől a kedvezményezettre háruló adminisztratív teher és kapcsolódó költségek között.

Ezért a projektszinten gyűjtött adatok mellett az alábbi információforrásokat kell felhasználni:

- (1) a projektek eredményeiből vett minta értékelése a projekttől független források és eszközök alapján (pl. regionális levegőminőségi adatok, cégjegyzék-adatok). E projekteket szisztematikusan kell meghatározni;
- (2) a már lezárt projektek kedvezményezettjei által önkéntesen szolgáltatott adatok, melyeket minta alapján és utólagos küldetések révén lehet ellenőrizni;
- (3) a projektek által mozgósított és/vagy koordinált pénzügyi források teljes összegéről szisztematikusan gyűjtött adatok;
- (4) a nemzeti és uniós szintű szereplők megkeresése.

Így az adatgyűjtéssel kapcsolatos teher a kedvezményezettek felől a megfigyelők felé mozdul el (megfigyelőcsoport, külső megfigyelők, Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség és a Bizottság).

A program félidős és végső értékelésére 2024-ben, illetve 2027-ben kerül sor. A hatásvizsgálatban foglaltaknak megfelelően ezek az értékelések a projektek átlagos időtartamát figyelembe véve áttekintést adnak a működő programról, a képet pedig kiegészíti a LIFE 2014–2020 teljesítményének elemzése és a LIFE+ hatásának értékelése.

A program által az egyedi prioritások, például az éghajlat-politika és a biológiai sokféleség szempontjából biztosított járulékos előnyöket alátámasztó adatok, illetve a program időtartama alatt az e prioritásokra rendelkezésre álló kiadások szintjének pontosabb áttekintése érdekében a nyomkövetési keret magában foglalja az éghajlattal, illetve a biológiai sokféleséggel kapcsolatos kiadások figyelemmel kísérésére szolgáló, a többéves pénzügyi keretről szóló közleményben meghatározott módszertant is.

Ennek köszönhetően évente azonosíthatók a LIFE program keretében az e két prioritáshoz kapcsolódó kiadások.

2.2. Irányítási és kontrollrendszer(ek)

2.2.1. Az irányítási módszer(ek), a finanszírozás végrehajtási mechanizmusai, a kifizetési módok és a javasolt kontrollstratégia indokolása

A LIFE programot a Bizottság közvetlen centralizált igazgatással kezeli, a feladatok egy részét egy már létező végrehajtó ügynökségre ruházva át. Alkalmanként és eseti alapon sor kerülhet közvetett kezelésre.

A Bizottságot a tagállamok képviselőiből álló szakértői csoport segíti.

A belső kontrollrendszer múltbeli tapasztalatokra épül. Fő elemei, amelyek minden pénzügyi tranzakcióra, vagyis támogatásokra, beszerzésekre és pénzdíjakra alkalmazandók, a következők:

- az egyes tranzakciók előzetes ellenőrzéséből és némelyek külön ellenőrzéséből álló pénzügyi folyamatok;
- a kérelmezők/pályázók pénzügyi és technikai kapacitásának az odaítélés előtti ellenőrzése;
- éves irányítási és teljesítményjelentések, valamint egyéb számviteli, pénzügyi és operatív irányítási jelentések.

A projektek előre meghatározott számán — a kiválasztás történhet kockázatértékelés alapján (a hibák kiszűrése és javítása érdekében), vagy reprezentatív mintavétellel (hogy az engedélyezésre jogosult tisztviselő meggyőződhessen a tranzakciók jogszerűségéről és szabályosságáról) — utólagos helyszíni ellenőrzésekre kerül sor.

Az ellenőrzési stratégia figyelembe veszi a program értékeléseiből, a belső ellenőr által kiadott jelentésekből és a Számvevőszék különjelentéséből származó ajánlásokat, amelyek célja, hogy növeljék a program eredményességét és többletértékét.

2.2.2. *A felismert kockázatokkal és az enyhítésükre létrehozott belső kontrollrendszerekkel kapcsolatos információk*

A belső kontrollrendszer nagyrészt a LIFE program igazgatásában 25 év alatt szerzett tapasztalatokra épül.

A projektek kedvezményezettjei között nagyon sokféle szervezet szerepel: különböző méretű vállalkozások (a támogatások 44 %-át a vállalkozások kapják meg, ezek 33 %-a kis- vagy középvállalkozás), nem üzleti célú magánszervezetek (24 %) és állami szervek is (32 %).

A javaslatokat a kedvezményezettek szakmai hitelessége és pénzügyi stabilitása, valamint a jogalapban megállapított egyéb kritériumok alapján választják ki.

A kiválasztási eljárás során korai előrejelző rendszert alkalmaznak a központilag irányított támogatások potenciális kedvezményezettjeivel kapcsolatos lehetséges kockázatok azonosítására. A kettős finanszírozás kockázatát a pályázatok kiválasztásának szakaszában megvizsgálják, és rendszeresen sor kerül információcserére más szolgálatokkal.

A projektvezetők számára a projektciklus különböző szakaszainak irányításával kapcsolatos helyszíni képzéseket szerveznek, amelyek foglalkoznak a speciális irányítási és pénzügyi követelményekkel is. A Bizottság és az Ügynökség projektfelelősei és pénzügyi felelősei konkrét kérdésekkel közvetlenül megkereshetők.

A támogatási megállapodás főbb követelményeit helyszíni látogatások és koordinációs ülések alkalmával ismertetik a kedvezményezettekkel. Nagyon hasznosnak bizonyult a szabálytalanságok csökkentése terén a monitoringlátogatások szervezése a projektek kezdetekor. Ezek célja a lehető legkorábban feltárni és kezelni a lehetséges problémákat, különösen a kedvezményezett által alkalmazott kontrollrendszerek kapcsán.

Az utólagos ellenőrzést végző ellenőrök számára tájékoztatót tartanak a pénzügyi kimutatások helyszíni ellenőrzése során feltárható csalások jellemzőiről. A csalás elleni stratégiát részletesen a 2.3. pont ismerteti.

A program végrehajtásával kapcsolatban azonosított kockázatok elsősorban az alábbi kategóriákba sorolhatók:

- A források elégtelenül/nem hatékonyan célzott felhasználásának kockázata, valamint a források átfogó területi vagy tematikus hatály miatti elaprózódásának veszélye;
- a szabályok bonyolultságából fakadó hibák és hatékonyságvesztés mind a kedvezményezettek, mind a Bizottság oldalán (pl. költségek támogathatósága, több költségvetési tétel használata).

A program végrehajtó ügynökségre való átruházása esetén a következő kockázatok merülhetnek fel:

- a projektek és a szakpolitika-alakítás közötti kölcsönhatás gyengülése;
- részleges átruházás esetén az egyeztetés hiánya (a végrehajtó ügynökséggel, más donorokkal vagy pénzügyi intézményekkel);
- részleges átruházás esetén az ügynökségre átruházott feladatok irányítása és ellenőrzése feletti felelősségi kör egyértelmű meghatározásának hiánya.

Az első két kockázatot valamelyest enyhítette a hatásvizsgálatban kiemelt intézkedések meghozatala, vagyis:

- (1) A program stratégiai fókuszának javítása a rendelet és a többéves munkaterv egyszerűsítése révén.
- (2) A kérelmezőkre/kedvezményezetteknek nehezedő adminisztratív terhek csökkentése.
- (3) Az uniós költségvetés végrehajtási eljárásainak egyszerűsítése.

A program igazgatásának a Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökségre való átruházása esetén felmerülő negatív mellékhatásokat, pl. a projektek és a szakpolitika-alakítás közötti kölcsönhatás gyengülését a múltban egyrészt azáltal sikerült kiküszöbölni, hogy a Bizottságtól humán erőforrásokat küldtek az Ügynökséghez, másrészt azáltal, hogy ismétlődő és egyszeri intézkedésekből álló politikai integrációs stratégiát dolgoztak ki. Ez biztosította, hogy:

- a program és a projektek végrehajtása tükrözze a szakpolitikai igényeket;
- a projektek eredményeit és megállapításait megkapják és felhasználhassák a szakpolitika alakítói.

A stratégia része volt az Ügynökség személyzetének képzése az egyes szakpolitikákkal kapcsolatban, közös klasztertalálkozók szervezése a projektgazdákkal, a pályázati kiírások kapcsán a szakpolitikai szükségletekről való közös elmélkedés, valamint visszacsatolás nyújtása a projekteknek a szakpolitika szempontjából releváns eredményeiről.

2.2.3. *A kontroll költséghatékonyságának becslése és indokolása (a kontroll költségeinek a kapcsolódó kezelt források értékéhez viszonyított aránya) és a hibakockázat várható szintjeinek értékelése (kifizetéskor és záráskor)*

A jelenlegi, 2014–2020 között hatályos LIFE program végrehajtása nagyrészt egy végrehajtó ügynökségre van bízva. A pénzügyi kimutatás azt a feltételezést veszi alapul, hogy a 2021–2027-es programot a Bizottság belső szolgálatai fogják végrehajtani. A végrehajtó ügynökségre való átruházással járó költséghatékonyságot egy költség-haszon elemzés fogja vizsgálni.

Projektek:

- A projektek kiválasztása/értékelése/tárgyalása: minden dosszié megelőző ellenőrzése, adott esetben külső szakértők igénybevételével;
- Támogatások útján megvalósított projektek: megelőző és feltáró nyomon követés, helyszíni látogatások minden projekt időtartama alatt legalább egyszer;
- A végső kifizetés előtt: feltáró és korrekciós ellenőrzések, minden dosszié dokumentumalapú felülvizsgálata, ideértve a külső könyvvizsgálói igazolások széles körű alkalmazását is.

Minden évben sor kerül a támogatások utólagos helyszíni ellenőrzésére. Ezenfelül egy újfajta irányítási ellenőrzés kerül bevezetésre: a helyszíni vizsgálatot felváltó dokumentumalapú vizsgálat.

A LIFE szerinti ellenőrzéseket nem lehet elválasztani a program irányításától: 2017-ben az irányításra fordított összeg 20 millió EUR volt. Ez a 2017-ben kezelt teljes összeg 4 %-a.

Az ellenőrzési költségek összegében kismértékű csökkenés várható, köszönhetően a program irányítása és a költségek elszámolhatóságára vonatkozó szabályok terén végrehajtott egyszerűsítéseknek.

- A most zajló kísérleti projekt tanulságai alapján megfontolandó annak a követelménynek az eltörlése, hogy a pályázati eljárás elején teljes javaslatot kell benyújtani. Ehelyett ki lehetne terjeszteni a kétlépcsős eljárás használatát a hagyományos projektek esetére is. Az integrált projektek esetében ez már megtörtént, a hagyományos projekteknel most tesztelik. Mindez csökkentené a pályázókra háruló adminisztratív terhet.
- A jelentéstételi kötelezettségeket a projekt időtartamához és összetettségéhez, valamint a támogatás értékéhez lehetne igazítani.
- A mutatók adatbázisát egyszerűsíteni lehetne a projektek fókusza alapján.
- Egyszerűsített költség-elszámolási módszerek használata, az eredményen alapuló kifizetések, a támogatható kiadások korlátozása vissza nem térítendő támogatások esetében.
- Lépcsőzetes támogatások alkalmazása korlátozott jelentéstétel mellett, a megfigyelőcsapat bevonásával.
- A pályázati eljárás egyszerűsítése, a formanyomtatványok és igazoló dokumentumok érszerűsítése.

2.3. **A csalások és a szabálytalanságok megelőzésére vonatkozó intézkedések**

Tüntesse fel a meglévő vagy tervezett megelőző és védintézkedéseket, pl. a csalás elleni stratégiából.

A csalás eredhet belső vagy külső kötelességszegésből. A csalás az Unió pénzügyi érdekeinek – az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményben meghatározott – megsértését jelenti. A csalást a szabálytalanságtól legfőképp a szándékosság különbözteti meg. A csalás nemcsak pénzügyi veszteséggel, hanem hírnévkockázattal is járhat.

Az OLAF módszertana és iránymutatásai alapján csaláselleni stratégiát kell kidolgozni a Főigazgatóság szintjén a főbb pénzügyi irányítási és nem pénzügyi irányítási műveletek csalásra vonatkozó kockázatértékelése alapján.

E csalásra vonatkozó kockázatértékelést 2015 júniusa és augusztusa között végezték el, de 2018 során naprakésszé teszik. A csalásra vonatkozó kockázatértékelés figyelembe vette a csaláselleni stratégián az EU egységes információelemzési kapacitása által végzett ellenőrzés Belső Ellenőrzési Szolgálat általi utólagos ellenőrzését és a Számvevőszék jelentéseit. Az elvégzett kockázatértékelések alapján a nem azonosított csalások fennmaradó kockázata alacsony (valószínűségük és hatásuk is).

Az alacsonytól a közepes szintig terjedő fennmaradó kockázatot mutató területeket külön megvizsgálták. Ezek:

1. A beszerzések: A kockázatelemzés alapján joggal feltételezhető, hogy az alkalmazott ellenőrzések hatékonyan csökkentik a csalás kockázatát a beszerzések előkészítése, értékelése, odaítélése és végrehajtása során (vagyis kezelik a részrehajló kiírás, az érdekeltségek elhallgatása, az értékelés igazságtalansága, a szerződéses felek közötti összejárás, a bennfentes kereskedelem, a nem létező felek, a plágium és a kettős finanszírozás kockázatát). A következő területeken áll fenn alacsonytól közepes szintig terjedő fennmaradó kockázat: a) a szerződéses felekkel az elvárt minőségtől elmaradó teljesítéssel kapcsolatos összejárás; b) plágium, termékek helyettesítése; és közepes fennmaradó kockázatot azonosítottak c) a kettős finanszírozás kapcsán.

Az alacsonytól közepes szintig terjedő fennmaradó kockázatok és a csalás fennmaradó kockázata fényében az új csalás elleni stratégia keretében figyelmeztető jelzéseket és külső adatbázisokat alkalmaznak (pl. az OLAF weblapján elérhető csalás elleni adatbázist), és az OLAF-fal együttműködve képzéseket szerveznek.

2. Támogatások: A kockázatelemzésből látható, hogy az alkalmazott ellenőrzések hatékonyan csökkentik a csalás kockázatát az értékelés, a szerződéskötés és a támogatásokkal kapcsolatos utólagos munkálatok terén (pl. az érdekeltségek elhallgatása, az értékelés igazságtalansága, a műszaki leírásnak nem megfelelően végrehajtott intézkedések, túlzott kifizetések, kettős finanszírozás, csalási kísérletek). A következő területen áll fenn közepes fennmaradó kockázat: a) kettős finanszírozás; míg alacsonytól közepes szintig terjedő fennmaradó kockázat áll fenn b) a nem azonosított csalások tekintetében.

Az említett kockázatok további csökkentése érdekében az OLAF-fal együttműködve képzéseket szerveznek és rendszeresítették a figyelmeztető jelzések használatát (az új csalás elleni stratégia keretében).

3. Igazgatási kiadások: A kockázatelemzés alapján az alkalmazott ellenőrzések hatékonyan csökkentik a csalás kockázatát a képzés, kiadványok, belső találkozók, valamint a szórakoztatási/reprezentációs költségek terén (pl. el nem számolható költségek térítése).

3. A JAVASLAT/KEZDEMÉNYEZÉS BECSÜLT PÉNZÜGYI HATÁSA

3.1. A többéves pénzügyi keret fejezete és a költségvetés javasolt új kiadási tétele/tételei

A többéves pénzügyi keret fejezete	Költségvetési tétel	Kiadás típusa	Hozzájárulás			
			EFTA-országoktól ⁴⁵	tagjelölt országoktól	harmadik országoktól	a költségvetési rendelet [21. cikke (2) bekezdésének b) pontja] értelmében
	09 02 Környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE)	diff./nem diff. ⁴⁴				
III. Természet i erőforrások és környezet védelem	09 02 XX Környezetvédelem	Diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM
	09 02 XX XX Természet és biológiai sokféleség	Diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM
	09 02 XX XX Körforgásos gazdaság és életminőség	Diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM
	09 02 XX Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	Diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM
	09 02 XX A tiszta energiákra való átállás	Diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM
	09 01 XX XX – Környezetvédelem – Igazgatási kiadások	Nem diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM
	09 01 XX XX – Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás – Igazgatási kiadások	Nem diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM
	09 01 XX XX – A tiszta energiákra való átállás – Igazgatási kiadások	Nem diff.	IGEN	IGEN	IGEN	NEM

A javasolt költségvetési tételek a 2021 és 2027 közötti időszakra szóló új többéves pénzügyi keretre irányuló bizottsági javaslatban szereplő fellépési területeknek felelnek meg (COM(2018) 321 final), melynek elfogadására 2018. május 2-án került sor. A programra vonatkozó rendelettervezetben szereplő programszerkezetet követik.

A pénzügyi kimutatásban használt költségvetési nomenklatúra változhat, és további döntések függvényében alakul.

⁴⁴ Diff. = Differenciált előirányzatok / Nem diff. = Nem differenciált előirányzatok.

⁴⁵ EFTA: Európai Szabadkereskedelmi Társulás.

3.2. A kiadásokra gyakorolt becsült hatás

3.2.1. A kiadásokra gyakorolt becsült hatás összegzése⁴⁶

millió EUR (három tizedesjegyre)

A többéves pénzügyi keret fejezete	3	Természeti erőforrások és környezet
---	----------	-------------------------------------

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2027 után	ÖSSZESEN
09 02 XX XX Természet és biológiai sokféleség	Kötelezettségvállalási előirányzatok	(1)	261 992	268 057	277 446	290 490	307 658	329 587	355 431	0 000	2090 660
	Kifizetési előirányzatok	(2)	9 268	102 459	127 137	156 468	191 813	228 469	258 373	1016 672	2090 660
09 02 XX XX Körforgásos gazdaság és életminőség	Kötelezettségvállalási előirányzatok	(1)	164 507	168 315	174 210	182 400	193 180	206 950	223 177	0 000	1312 740
	Kifizetési előirányzatok	(2)	5 820	64 335	79 831	98 248	120 440	143 458	162 234	638 376	1312 740
09 02 XX Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	Kötelezettségvállalási előirányzatok	(1)	122 203	124 671	127 128	129 937	132 564	135 333	137 190	0 000	909 027
	Kifizetési előirányzatok	(2)	2 625	46 522	57 168	69 099	81 848	93 115	98 996	459 653	909 027
09 02 XX A tiszta energiákra való átállás	Kötelezettségvállalási előirányzatok	(1)	132 117	134 810	137 556	140 357	143 214	146 129	148 317	0 000	982 500
	Kifizetési előirányzatok	(2)	6 247	52 548	63 913	76 317	89 829	101 689	108 113	483 846	982 500
09 01 XX XX –	Kötelezettségvállalási	(3)	13 500	13 600	13 700	13 800	13 900	14 000	14 100	0 000	96 600

⁴⁶ A végösszegek a kerekítés miatt nem egyeznek.

Környezetvédelem – Igazgatási kiadások ⁴⁷	előirányzatok = Kifizetési előirányzatok											
09 01 XX XX – Az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás – Igazgatási kiadások	Kötelezettségvállalási előirányzatok = Kifizetési előirányzatok	(3)	5 684	5 773	5 925	5 777	5 864	5 864	6 086	0 000		40 973
09 01 XX XX – A tiszta energiákra való átállás – Igazgatási kiadások ⁴⁸	Kötelezettségvállalási előirányzatok = Kifizetési előirányzatok	(3)	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	0 000		17 500
Környezetvédelem	Kötelezettségvállalási előirányzatok		439 999	449 972	465 356	486 690	514 738	550 537	592 708	0 000		3 500 000
	Kifizetési előirányzatok		28 588	180 394	220 668	268 516	326 153	385 927	434 707	1 655 048		3 500 000
Éghajlat-politika	Kötelezettségvállalási előirányzatok		262 504	267 754	273 109	278 571	284 143	289 826	294 093	0 000		1 950 000
	Kifizetési előirányzatok		17 056	107 343	129 506	153 693	180 041	203 168	215 695	943 499		1 950 000
A programkeretire szóló előirányzatok ÖSSZESEN	Kötelezettségvállalási előirányzatok	=1+ 3	702 503	717 726	738 465	765 261	798 881	840 363	886 801			5 450 000
	Kifizetési előirányzatok	=2+ 3	45 643	287 736	350 174	422 208	506 194	589 095	650 402	2 598 547		5 450 000

⁴⁷ A programkeretből finanszírozott igazgatási előirányzatok A végrehajtó ügynökség által igazgatott 2014–2020 közötti program fennálló kötelezettségvállalásainak teljesítéséhez szükséges összegeket („örökség”) is számítva.

⁴⁸ A programkeretből finanszírozott igazgatási előirányzatok A végrehajtó ügynökség által igazgatott 2014–2020 közötti program fennálló kötelezettségvállalásainak teljesítéséhez szükséges összegeket („örökség”) nem számítva, mivel azokat a Horizont 2020 fedezi.

A többéves pénzügyi keret fejezete	7	„Igazgatási kiadások”
---	---	-----------------------

millió EUR (három tizedesjegyig)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2027 után	ÖSSZESEN
Humán erőforrás ⁴⁹		17 017	21 879	28 314	30 602	35 464	38 038	40 755		212 069
Egyéb igazgatási kiadások		1 061	1 312	1 920	1 620	1 646	1 746	2 396		11 702
A többéves pénzügyi keret 7. FEJEZETÉHEZ tartozó előirányzatok ÖSSZESEN	18 078	18 078	23 191	30 234	32 222	37 110	39 784	43 151		223 771

millió EUR (három tizedesjegyig)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2027 után	ÖSSZESEN
A többéves pénzügyi keret FEJEZETEIHEZ tartozó előirányzatok ÖSSZESEN	Kötelezettségvállalási előirányzatok	720 580	740 917	768 699	797 483	835 991	880 148	929 952	0	5673 771
	Kifizetési előirányzatok	63 721	310 927	380 408	454 431	543 304	628 879	693 553	2598 547	5673 771

⁴⁹ A Bizottság a program végrehajtását részben várhatóan átruházza egy végrehajtó ügynökségre, figyelemmel az ezzel kapcsolatos költség-haszon elemzés eredményeire és a szükséges határozatok meghozatalára. A program végrehajtásához kapcsolódó igazgatási előirányzatok ennek megfelelően kerülnek felosztásra a Bizottság és a végrehajtó ügynökség között.

	k									
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3.2.2. Az igazgatási előirányzatokra gyakorolt becsült hatás összefoglalása

- A javaslat/kezdeményezés nem vonja maga után igazgatási előirányzatok felhasználását.
- A javaslat/kezdeményezés az alábbi igazgatási előirányzatok felhasználását vonja maga után:

millió EUR (három tizedesjegyig)

Év	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	ÖSSZESEN
----	------	------	------	------	------	------	------	----------

A többéves pénzügyi keret 7. FEJEZETE								
Humán erőforrás ⁵⁰	17 017	21 879	28 314	30 602	35 464	38 038	40 755	212 069
Egyéb igazgatási kiadások	1 061	1 312	1 920	1 620	1 646	1 746	2 396	11 702
A többéves pénzügyi keret 7. FEJEZETÉNEK részösszege	18 078	23 191	30 234	32 222	37 110	39 784	43 151	223 771

A többéves pénzügyi keret 7. FEJEZETÉBE bele nem tartozó kiadások ⁵¹								
Humán erőforrás	0 000	0 000	0 000	0 000	0 000	0 000	0 000	0 000
Egyéb igazgatási kiadások	21 684	21 873	22 125	22 077	22 264	22 364	22 686	155 073
A többéves pénzügyi keret 7. FEJEZETÉBE bele nem tartozó kiadások részösszege	21 684	21 873	22 125	22 077	22 264	22 364	22 686	155 073

ÖSSZESEN	39 761856	45 064144	52 358484	54 298484	59 374624	62 148624	65 837624	378 84384
-----------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

⁵⁰ A három főigazgatóság nem rendelkezik a tervezett fellépés igazgatásához szükséges humán erőforrással, mert a 2014–2020 közötti program keretében a kapcsolódó munka nagyját végrehajtó ügynökséghez szervezték ki. A Környezetvédelmi Főigazgatóság által kezelt alprogramok esetében („Természet és biológiai sokféleség”, „Körforgásos gazdaság és életminőség”) folyamatos növekedés várható.

⁵¹ Technikai és/vagy igazgatási segítségnyújtás, valamint uniós programok és/vagy intézkedések végrehajtásához biztosított támogatási kiadások (korábban: BA-tételek), közvetett kutatás, közvetlen kutatás.

A humán erőforrással és más igazgatási kiadásokkal kapcsolatos előirányzat-igényeket az adott főigazgatóság rendelkezésére álló, az intézkedés irányításához rendelt előirányzatokkal és/vagy az adott főigazgatóságon belüli átcsoportosítással kell teljesíteni. A források adott esetben a költségvetési korlátok betartása mellett kiegészíthetők az éves elosztási eljárás keretében az irányító főigazgatósághoz rendelt további juttatásokkal.

3.2.2.1. Becsült humán erőforrás-szükségletek

- A javaslat/kezdeményezés nem igényel humán erőforrást.
- A javaslat/kezdeményezés az alábbi humán erőforrás-igénnyel jár:
-

A becsléseket teljes munkaidős egyenértékben kell kifejezni

Év	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• A létszámtervben szereplő álláshelyek (tisztviselők és ideiglenes alkalmazottak)							
A központban és a bizottsági képviselőkön ⁵²	119	153	198	214	248	266	285
A küldöttségeknél							
A kutatásban							
• Külső munkatársak teljes munkaidős egyenértékben (FTE) kifejezve – AC, AL, END, INT és JED⁵³							
7. fejezet							
A többéves pénzügyi keret 7. FEJEZETÉBE bele nem tartozó előirányzatokból finanszírozva	- a központban						
	- a küldöttségeknél						
A többéves pénzügyi keret 7. FEJEZETÉBE bele nem tartozó előirányzatokból finanszírozva	- a központban						
	- a küldöttségeknél						
A kutatásban							
Egyéb (nevezze meg)							
ÖSSZESEN	119	153	198	214	248	266	285

A humán erőforrás-igényeknek az adott főigazgatóság rendelkezésére álló, az intézkedés irányításához rendelt és/vagy az adott főigazgatóságon belül átcsoportosított személyzettel kell eleget tenni. A források adott esetben a meglévő költségvetési korlátok betartása mellett kiegészíthetők az éves elosztási eljárás keretében az irányító főigazgatósághoz rendelt további juttatásokkal.

Az elvégzendő feladatok leírása:

Tisztviselők és ideiglenes alkalmazottak	<p>Az összes programtevékenység operatív és pénzügyi irányítása (támogatások, beszerzési szerződések, pénzdíjak stb.).</p> <p>Szinergiák kialakítása és koordináció más programokkal</p> <p>Nyomon követés és értékelés</p>
--	---

⁵² Az új program igazgatásához szükséges humán erőforrást, valamint a Környezetvédelmi Főigazgatóságánál a LIFE+ örökségének kezeléséhez szükséges személyzetet számítva, ami 2021-ben 5, 2022-ben 4, 2023-ban pedig 2 teljes munkaidős egyenérték.

⁵³ AC=szerződéses alkalmazott; AL=helyi alkalmazott; END=kirendelt nemzeti szakértő; INT=kölcsönmunkaerő (átmeneti alkalmazott); JPD=küldöttségi pályakezdő szakértő.

--	--

3.2.3. Harmadik felek részvétele a finanszírozásban

A javaslat/kezdeményezés

- nem irányoz elő harmadik felek általi társfinanszírozást.
- előírnyoz harmadik felek általi társfinanszírozást az alábbi becslések szerint:

előirányzatok, millió EUR (három tizedesjegyig)

Év	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	ÖSSZESEN
Tüntesse fel a társfinanszírozó szervet								
Társfinanszírozott előirányzatok ÖSSZESEN								

3.3. A bevételre gyakorolt becsült hatás

- A javaslatnak/kezdeményezésnek nincs pénzügyi hatása a bevételre.
- A javaslatnak/kezdeményezésnek van pénzügyi hatása – a bevételre gyakorolt hatása a következő:
  - a javaslat a saját forrásokra gyakorol hatást
  - a javaslat más bevételre gyakorol hatást

kérjük adja meg, hogy a bevétel költségvetési tételhez van-e rendelve

millió EUR (három tizedesjegyig)

Bevételi költségvetési tétel:	A javaslat/kezdeményezés hatása ⁵⁴						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
... jogcímsorozat							

A címzett bevételek esetében tüntesse fel az érintett kiadáshoz tartozó költségvetési tétel(ek)e)t.

Egyéb megjegyzések (pl. a bevételre gyakorolt hatás számítására használt módszer/képlet vagy egyéb más információ).

⁵⁴ A tradicionális saját források (vámok, cukorilletékek) tekintetében nettó összegeket, vagyis a 20 %-kal (beszedési költségek) csökkentett bruttó összegeket kell megadni.